

Andrej Sládkovič: Marína

Marína

Andrej Sládkovič

Pôvodný digitalizátor pre server Klasici.sk: Martin Hlauka

Copyright © 2006 Zlatý fond denníka SME

O diele

Marína – romantická lyrická skladba Andreja Sládkoviča, prvýkrát publikovaná v roku 1846 v Pešti pod názvom *Marína, spevi Andreja Sládkoviča*. O jej vzniku panovali rozmanité dohady, najpravdepodobnejšie však je, že ju básnik napísal v zime 1844. Jej námetom je autobiografický, reálny ľúbostný zážitok – láska mladého Sládkoviča k Márii Pišlovej, dcére Pavla Pišlu. Práve v jeho rodine dával básnik súkromné hodiny. Rodičia neskôr prinútili Máriu vydať sa za bohatého ženicha a zabudnúť na rojčivého básnika s neistou budúcnosťou. Táto sklamaná láska dala podnet na vznik pravdepodobne najznámejšej ľúbostnej skladby v slovenskej literatúre.

Sládkovičovu skladbu tematicky neukotvuje len motív lásky, jeho estetizmus sa prejavuje tiež tým, že v rovnakej miere ako ústredná téma (subjektívny vzťah k žene) sa nasvecujú aj motivické okruhy ako krása, mladosť, poézia, slovenská krajina.

Po prekonaní problémov s hľadaním vydavateľa, resp. so získaním dostatočného počtu predplatiteľov, aj napriek širokému čitateľskému ohlasu, nebola skladba odbornou verejnosťou (ktorú vtedy predstavovala slovenská romantická generácia) prijatá jednoznačne pozitívne. Požiadavka asketizmu a celibátu, celostné oddanie sa národnej veci, presadzovanie národných tém v literatúre, ktoré hlásali kľúčoví predstavitelia slovenského romantizmu (Štúr, Francisci a i.) stála v čiastočnom rozpore s oslavou lásky, pretože akcentovanie odlišných záujmov sa pociťovalo ako kontraproduktívne, priam škodlivé. Za *Marínu* sa jednoznačne postavili Ján Kalinčiak, Michal Hodža, Mikuláš Dohnány, oceňujúc jej estetické kvality.

Skladba sa zakladá na cyklickom použití pevnej lyrickej strofy – využíva strofu podobnú sonetu, v ktorej však chýba jedno štvorveršie. Esteticky pôsobivý kontrast vytvára kombinácia artistnosti, umelosti a folklórneho sylabického verša.

Lyrická skladba má intímno-meditatívny charakter, na niektorých miestach vystupuje do popredia zjavný pátos, po ktorom sa opätovne vracia subjektívny tón. Vykresľovaný vzťah sa ustavične premieňa, vyvíja od subjektívneho individualistického ponímania k nachádzaniu jeho spoločenskej dimenzie. Dôležitú úlohu pritom zohráva vzdialenosť, resp. odstup od milovanej bytosti – lyrický subjekt do seba zahŕňa aj fyzické priestory, fragmenty krajiny, pretože aj tie vníma ako súčasť lásky, v závere sa vracia na zem, do reálneho sveta. Marína stráca svoje fantomatické kvality, už nie je vílou, ale opäť sa vracia do pôvodnej podoby ľudskej dcéry a stáva sa tak poetickým pomenovaním skutočnosti vôbec. Takúto autorskú stratégiu možno chápať ako pokus o vytvorenie syntetizujúceho vzťahu medzi individuálnym (láska, intimita) a všeobecným (národné záležitosti, spoločenské povinnosti).

Literatúra

KOCHOL, Viktor: Andrej Sládkovič. In: *Poézia štúrovcov*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1955, s. 86 – 202.

PIŠÚT, Milan: *Romantizmus v slovenskej literatúre*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1974, s. 407 – 439.

Autor: Ústav slovenskej literatúry SAV [<http://uslit.savba.sk>]

Tento text možno použiť len na študijné účely. Viac informácií

[<http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/>]

Tento súbor podlieha licencií "Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5 License". Viac informácií na <http://zlatyfond.sme.sk/dokument/autorske-prava/>

1

Ja sladké túžby, túžby po kráse
spievam peknotou nadšený,
a v tomto duše mojej ohlase
svet môj je celý zavrený;
z výsosti Tatier ona mi svieti,
ona mi z ohňov nebeských letí,
ona mi svety pohýna;
ona mi kýva zo sto životov:
No centrom, živlom, nebom, jednotou
krás mojich moja Marína!

2

Ako vy, Tatry, keď oblak zlatý
na hory svoje hodíte:
tak ona duchom svojím mi šatí
tône života úsvite.

Ako vy tamhor', božie plamene,
svetiel ste žriedla, fakle, korene:
ona blesk myšlienky mojej! —
Ako vy, večné svetov zákony,
harmónij božích čarovné tóny:
tak tá mne os, zenit, kolej!

3

Jestli sa city moje rozlejú
po srdciach v Tatrách žijúcich;
jestli ohlasy moje zavejú
kradmo do časov budúcich:
rodáci mojej duše, krajiny!
objímte obraz mojej Maríny
ľúbosťou svätých predmetov;
toho, čo spieva krásy dejiny,
nejali Lady rozmaríny,
on ľubi ľúbosť všesvetov.

4

Krása je modla, ktorú rád vzýva
sám ten, čo tvorí čudesá,
na ňu sa s bradou odvislou díva
rab z divých brehov Gangesa:
Tam sa ti zjaví v Madony zrakoch,
tam v rozváľaných nebom oblakoch,
tam ti znie v Záboja spevoch,
tam ti ju stvorí dlátko Canovy,
tam blýska z hrsti Paromovi,
tam búri v morských výlevoch!

5

Nespievaj potom krásy velebu,
keď sa raz ku nej rozženieš,
zapri najvyššiu srdca potrebu,
so svetom svojím skamenieš!
Skamenieš? Ba nie! keď anjel devy
nezdúchne z teba zemskejšie plevy,
čo vzývaš nad okruch chleba! —
Nie! keď ťa sláva tá neočarí,
čo svitá z mojej Maríny tvári:
Znivočíš aj svet aj seba!

6

Ohlasov týchto zvon neodkliaty
zo slona tvorí komára,
hlasov mohutných ohlas až piaty,
žobrák na prahu mocnára!
Ako keď vetrík v hradbách Devína
v šume slabučkom deje spomína,
ktoré má hromom hrmievať:
tak spevy tieto boja sa sveta,
že im svedomie slabé rozmetá,
ale — nemožno nespievať!

7

Z oblakov? Z veže zvoní hodina:
Čo zvoní? Nie pohrab smutný?
Čo zvoní? Či k poctám Hospodina?
Čo zvoní? Požiar ukrutný? —
Čas zvoní? Volá bližšie deň súdny,
v ktorom zanikne svet svetov bludný. —
Nuž zvoň! až hlas tvoj pokonný
zabije sa v bralách večnosti,
a v hlasoch mrúcich konečnosti
časov na pohrab zazvoní! —

8

Dolinou tmavou pokoj si chodí;
pokoj smrť je, tma smrti stín:
Príroda spí, nebom sa brodí
duch, blahého života syn:
Večerná, smutná hodina zvoní,
a dieťa hodín v spánok sa kloní,
ale večný nemretia syn
z očí smrteľných spanie vyháňa,
a vo večného zorách svitania
lieta svätým poľom vidín. —

9

Tajdite, noci! svet mi odstrite,
svet môj jasný haní mraky!
Slzu ostatnú bárs vycedíte,
slepé ste vy, moje zraky! —
Čo tie tmy kryjú? Tône osudov;
čo tajné zrakom, Rodina bludov;
no, ležte! Nad vás vysoko,
v svetlá tie svetiel, bleskov zákony,
a nad prírody mŕtvej opony
vzlietlo duše mojej oko! —

10

Nestojte, nohy! choďte horami
v ľúbosti géniov snemy!
Aj nocou rád bych byť medzi vami,
hory Sitna, tak milé mi! —
Nechcú ísť nohy — tá tma ich spína?
No, veď nohy sú zeme rodina:
Nuž stojte, kostí nosidlá!
Ale ty, posol mladistvej duši,
let tvoj závoje mrakov rozruší,
srdce, ty choď, ty máš krídla!

11

A prsmi môjmi znejú tíšiny
večerné v súzvukoch tajných,
v súzvukoch tajných znejú hodiny
ľúbosti tých nebodajných:
Ale žiaľ, podlosť zvon sveta bije
v tie nebies ihry a harmónie:
tak uspi ma, ty noc divá!
Veď je to kliatba ľudskej záhuby,
že mámenie a zem svoju ľúbi:
nech cit nebo aspoň sníva! —

12

Ked' zvona hlasy z veže scendžali,
dolinu tichosť obstála,
svetlá nebeské hrať sa začali,
príroda celá zaspala:
a duši peknej pokoj sa zjavil,
že čas mohutný hrmot zastavil
podlostí ľudských rozbroja.
Ale ľudských je osud to duší,
že šťastie samo seba sa ruší
a niet v pokoji pokoja. —

13

Zakvitlé víby milo dýchajú
vône večernej čerstvoty,
blízke obloky dnu ich volajú
do devy peknej samoty;
tam ona stojí nad tichou strunou,
hľadá do svetlých nebies čalúnov
cez biele okna záclony:
Vtom pekné údy k sedadlu skloní,
ľúbezná struna čisto zazvoní,
hlas jej sa hne medzi tóny:

14

„Tam nad Sitnom hviezda letí,
na krídlach sa nesie zlatých;
neleť v kraje zemských detí,
sestra, zo zaŕirov svätých!
Zlúpi ťa svet z tých bohatých
bleskov tvojej vyššej slávy,
v prachoch svojich černošatých
nebeský tvoj cit zadlávi!“

15

„Spalo dievča, sladko spalo,
nevinnosť ho kolísala,
spalo ešte keď aj vstalo,
noc mu vo snách žitia dala:
Spala deva, spala málo,
obraz jeden ju zobudil,
srdce v túžbach zaplakalo,
cít sa do nej cudzí vlúdil.“

16

„Jak vy, moje milé kvety,
jak vy deň a noc som žila,
jak vy neznala som svety,
jak vy pre nič netúžila! —
Ruža, tys' sa rosou zmyla,
že ti slnce tóna cloní:
túžba cit môj zaclonila,
preto zrak môj slzy roní.“

17

„Slzy roní, lež nie zato,
dušu túžba že zajala; —
oči moje, moje zlato
za sväté bych túžby dala:
Oko slzou je zaliato,
že tu láska času slúži;
preto plačem, že zem táto
túži len — túži a — túži!“

18

Súzvuky pozdné ešte šumeli
svetlom priestrannej svetlici,
okrúhlej dlane prsty zastreli
ružovú ľúbosť na líci:
A starostlivá, biela pravica
zbehne náhlivo z vábneho líca
ta, kde si srdce ustalo,
a s podivením ruka cítila,
že šumná deva srdce stratila,
a cudzie tam sa hýbalo.

19

A ruka pravá bystro hovorí:
V žilách som tvojich zbadala,
že srdce druhé tuto si dvorí:
Ja som ti právo to dala? —
A srdce: Nevieš, priateľka milá,
že pani tvoja mi dovolila
v susedstve tvojom prebývať? —
Ale vieš ty to, srdce neznané,
že komu panej srdce je dané,
ten mňa si tiež má dobývať.

20

A srdce zase: Nie tak, premilá!
Priateľstvo tys' mi povinná;
za paniu teba nepostavila
nad srdcom šumná Marína:
Pozdraviť ti ma ona vo troje,
a nie takéto hádky, rozbroje
so mnou začínať kázala. —
Ruka začúchla, pravdu uznala,
večnú mu vernosť zaprisahala
a vrúcne srdce objala. —

21

Ihla, uvoľň havranie vlasy,
striebrom neviaz ich voľný let;
Reťaz zlatá, zamračila si
ľalij hrdla snehový kvet;
diamant prsta, načo ty svietiš,
kde svet iskier oko tvorí? —
Granát chladný, čo k prsiam letíš,
kde posvätný plameň horí? —
Náramnice, putá zlaté,
buďte z pekných ramien sňaté!

22

Ihla, zostaň pamiatka milá
ostrej lásky, čo ma ranila;
reťaz, viaž tie hrdla ctnoty,
ty zlatý obraz jednoty;
diamant, keď noc v svety kročí,
ty svieť mi miesto jej očí;
ty studený granát, ochladzuj tie hnevy,
čo proti mne horia v ňadrách drahej devy;
náramnice zlaté, načo by vás sňala,
keď slobodu svoju otrokovi dala! —

23

Ty noc vážna, ty noc tichá,
kráľovná ty nebeských snov!
Ty čuješ, keď slávik vzdychá
žalobný žiaľ svojich tónov:
Daj mi byť snom, čo raje tvorí,
byť pokojom, čo strasti borí,
keď tieň tvoj svety otočí!
Tam sa k duši jej nachýlim,
k tým krajinám srdca milým,
keď zastreje blesk hviezdnych očí!

24

A keď zas svetlo rannej zory
osvieti tvár tú nebeskú,
ja tam budem, kde ľúbosť horí
v hviezdnych očí jasnom blesku.
A potom zlietnem útlým letom
k ľaliových ňadier svetom,
spočiniem na ich dolinách
a hľadiet' chcem na tie kryštaly,
čo v bleskoch zlatých pozostali
na hviezdnych očí výšinách. —

25

Rozhodnúť už mal čas po dňa strane
zápas s mračnami nočnými;
už veštcí z pántov kričia o ráne
hrdlami aj storakými:
Ja vstanem: — záhradka malá,
aby mi voní čerstvých podala,
vábivo na mňa volala;
tam stanem, zrak na východ obrátim —
Ah, čo? príroda s zorením zlatým
do jej obloka zastala!

26

Oči si premniem, bližšie prikročím,
a čo sa zrakom zjavilo?
To dievča proti obloku zočím,
kde pekné údy zložilo:
Hlava jej mäkkej na rúčke leží,
od prs čarovných v záhyboch beží
šata jak obnovec biela:
a nad ňou vidím, ako na stráži,
chvieť sa v slnečnom oslavy kráži
z krás jej vstalého anjela!

27

„Ustúp!“ on hlasom hromu ma bije,
„jak smieš sa blížiť ku kráse,
keď ona v chvíľkach tajomných žije
len sebe, v pokoja čase? —
Sám ja mám právo v čas tento sladký
dívať sa na tvár panenskej matky,
keď dýcha si v snách zavítá!“
Odpusť, ja nechcem právo pokoja
rušiť, bárs ona priateľka moja —
ale mne z tváre jej svitá. —

28

Ustúpim; ale pamiatka moja
naveky si to spomína,
aký je vo tmách anjel pokoja,
aká je vo snách Marína:
Očiam som vlastným nedal verenia,
či blud to, či zveličenia
sklá mi kto na nos pripína? —
Sláva cheruba tak ju obstala,
že sa po tvári rozoznať dala
mladá dráženiec rodina.

29

Pavučinky sa štyri vykradli
spod snežnej čipky na čelo,
dve z týchto vlákien ústa obsadli,
dvoje z nich k hrdlu zletelo:
Kto by pomyslel, že bôžik lásky
sem i tam tieto hodvábne vlásky
po poli krásy rozkládol? —
On ti ich zväbil z výšin ich vlasti
a po nich z ňadier ku žriedlam slasti
znachor ten sa ti vypriadol! —

30

A po jej líci, čo za zlé malo
tomu, čo sultánsky si driemalo
na mäkkých ruky perinách —
po líca toho ružovom sádku
blesky zôr ranných lietali;
akoby deti v Sitna dolinách
v zháňaní bystrom, v líp starých chládku
o drevenú blšku sa hrali:
lebo jak šarvanci, keď pásajú voly,
za letačkou jastria v zakvitnutom poli.

31

Jak by sirotky v žiaľoch plakali
kvety na hrobe otcovom:
tak pod jej čelom dva riadky stáli
vláskov v odeve smútkovom. —
Čože tie smútia? Hádam závidia
tým dlhým, ktoré vylihať vidia
najkrajším okolím tela? —
Ach, nie! Radosti noc im pokradla,
keď jej oči, im milé zrkadlá,
ich túžbam napriek zastrela.

32

A ich sa žiaľom ako posmieval
úsmech — kto mu vie príčinu?
Hádam satirkou vo snách previeval
kús' pošvábenú dievčinu;
alebo spiacim citom ho tajný
kýs' pohľad v pekne ľúbosti krajiny
na rty ružové vylúdlil:
Dost' na tom, do snov mámivých kraja,
chudák, nevediac cestu do raja,
úsmešok tento zablúdlil.

33

Oj, mocná si ty, moja predrahá,
aj v slabých chvíľkach polžitia!
A krásy tieto kto popremáha,
keď celým životom schytia?
Ale hádku mi sama vysvetli:
čo za zázraky v tebe sa stretli? —
Či spíš aj vo dne v očiach jasnosti?
Či nespíš očma v tmách zavrenýma?
Či nespíš, keď ťa sníček objíma?
Či spíš sen večný mladosti? —

34

Odstri už raz, odstri, Marína,
ňadier milých tajomný chrám! —
Mramorná socha sa pohýna,
keď toľkým k nej hlasom volám!
Ale, čo div? či hviezdy krásu
slabučký šum zemskeho hlasu
na púšť sveta dol uprosí?
Ale vyznaj, či blesk zornici
smrtnú bledosť na ruže líci
slzou lásky
neprosí? —

35

Víchrice strašné sa rozlietli
nad mladistvým nebom mojím;
so snom sa zraky moje stretli,
zdúchli svetlá bránam svojim;
a pred oči nespíacich citov,
s podobou strašnou, nezakrytou
obrazy divé zastali:
Vtom duch nádeje krásnej sa zjaví
v anjelskom svetle tvojej postavy —
a šelmy hroziť prestali.

36

Čo je nádeja? Blesk mámvivý,
nešťastných dňov neverný syn,
nepriateľ biednych milostivý,
šťastných hodín ďaleký stín:
On túžbu, matku vlastnú, zbije,
kolísku v srdci si rozvije,
a v srdci aj hrob si vyryje,
v plameni vlastnom potom zhorí —
hradby pekla síce zborí,
ale nebo neotvorí. —

37

Vytrhni obraz môj z pamäti,
zdus každé ľúbosti hnutie,
roztrhaj mojich citov kvety,
hoď v najhlbšie zabudnutie,
aj spevov týchto bledé stíny
zruš, drahá! — ale cherubíni
nevyrvú z duše teba mi!
A čo bys' svetmi zutekala,
čo bys' za svety mňa zahнала,
všade stanú lásky chrámy!

38

Marína moja! sveta búrov
duch môj tichý sa nebojí,
vulkánskych sa neľakne kúrov,
neľakne krvavej zbroji,
svedomie čisté svetov plameň —
čaká pokojne v ten hromov deň,
pokoj môj v hrobe nezhyne:
No môžu strhnúť svet môj celý
jedného slova hrozné strely,
slova toho z úst tvojich: „Nie!“

39

Srdce tvrdé pokojne hľadí
na rozmliaždený päťou kvet,
v duši divej sa neusadí
citov nežných milostný svet:
Ale ty, drahá, kvet dobroty,
mohla bys' vidieť trápnej psoty
v horkých slzách spálenú tvár?
Mohla bys' podať duši vernej
naplnený otravy čiernej
rozlúčenia strašný pohár? —

40

„Nie!“ Ha, milostný tento hlas
zamkyna žiaľ v pekla hroby,
a vedie búrkou žitia nás
v blažené života doby!
Nie, neustúpi lásky sila
lichotným sveta nádejam!
Nie, čo by zem sa v priepasť skryla,
nezvráti svet ľúbosti nám:
Nie, nič mi zloba neškodila,
keď teba, drahá, teba mám!

41

Možno mi tvojich úst sa odrieknuť,
možno mi ruky nedostať,
možno mi v diaľky žiaľne utieknuť,
možno mi nemilým ostať,
možno mi ústam smädom umierať,
možno mi žialiť v samote,
možno mi život v púšťach zavierať,
možno mi nežiť v živote,
možno mi seba samého zhubiť: —
nemožno mi ťa neľúbiť! —

42

Verte mi, verte, krajanovia moji,
vy, život môjho priateľa!
Pravda je, v mojich slovách čo stojí,
verní sa večne o pravdu delia:
Báječným tváram mojich výrazov,
zázračným farbám mojich obrazov
vieru nedajte udusiť;
v božských kolískach divy sa rodia,
božskosť nám ony z neba privodia:
uverte, keď chcete skúsiť! —

43

V krajoch velebných slovo božskosti
v jednej výšine sa javí,
v podobe tejto hlasy veľkosti
poddaným dolinám vraví:
Beda, kto v mori vidí len vodu,
kto nepočuje nemú prírodu,
kto v skalách vidí len skaly! —
Zázrak je nemú počuť prírodu? —
Dost' ráz ste sa vy, myšlienky rodu,
slepými zrakmi dívali! —

44

V krajoch velebných slovo božskosti
v jednej výšine javí,
v podobe tejto hlasy veľkosti
poddaným dolinám vraví:
Výšavu túto ozrutné bralá —
kto zná, kde moc tie masy nabrala —
ako balvany obstali;
a hrôzy tých skál s ich strašnou nocou
od dávnych našich praprapraotcov
priezvisko Sitna dostali.

45

Bol ten vrch kedys' peklom, či sitnom
bludným pohanským rodinám,
teraz, v století hladnom a sýtnom,
ničím je svojim dolinám.
Čas ešte príde, kde dušiam zemským
Sitno sa stane vrchom diabelským
a krvou čiernou sa spení;
čas ešte príde, že dušiam svätým
Sitno sa stane hradom odkliatym
a meno v „Nebo“ premení!

46

Teutónska závist', blud krivooký
Sitnu česť jeho odobral,
vrch neďaleký, bárs aj vysoký,
meno „Paradís“ vyžobral:
No na vrch tento, na vrch severa,
modliť sa chodí nábožná viera,
za vrch ten prosiť hnev boží;
severné vetry večne doň dujú,
odniesť ho na juh sa usilujú;
viera tie hory preloží! —

47

A slávy tejto už okamženia
nadšenosť moja videla,
keď ľúbosť moja — moje túženia —
na hory Sitna letela;
letela, stála; do milých krajov,
do mesta, záhrad, do lúk, do hájov
s dvojakou túžbou hľadela:
Hľadela, k skalám vrátila zraky,
tu nesmrtného ducha — zázraky!
v podobe obra zazrela.

48

Ani neverím, musí byť ona
kňaznou tých vyšších bytostí,
ktoré nám tajná kryje opona
v prijasných svetlách večnosti:
Lebo tak mi je pri nej bezmiestno,
hneď neboladko, hneď zas bolestno,
nemožno na ňu sa dívať!
každú myšlienku v anjela mení!
a sám som ešte nezjednotený,
či ju mám ľúbiť, či vzývať? —

49

A duch ten stojí, na mňa sa díva,
ja stojím, hľadím na neho:
Ale on nebol, jak zlý duch býva,
moc mal on čohos' milého:
Kto si? Mňa ľúbosť tvoja zrodila
a krása mi za dojku slúžila,
veky ma k zrade nepohli. —
Skríknem: Bohyňa si ty vernosti! —
Nôh mojich divom prejaté kosti
nevdojak k prachu sa zohli.

50

Tak duše vlastnej velebím dcéru,
zrazu svet zmizne okolo —
zrazu zas svitne — kto mi dá vieru?
Skál Sitna tam už nebolo!
Pohronské nivy sa usmievali
očiam hladovým, tieto hľadali,
kde sa bohyňa podela? —
Vtom sa zas ona dôstojne zjaví,
zázračnej knihu mi veličavy
na kvetnú dlažbu prestrela.

51

Prestrela, potom pri mne zastala,
neišla slová hovoriť:
Tvár moja bytnosť túto vzývala,
ruka šla knihu otvoriť. —
Čo je to? Či al-korán Arabov,
či svet magický snád' Barkochabov,
či deje svetovít'azov?
Rozhodím ťažké, zlaté zápony,
a krdeľ sa mi pekných odcloní
rafaelovských obrazov!

52

Odhalím prvý. Kde nápis? Žiadny!
Ah, aká driečna mladucha!
Jahody zbiera, trhá kvet vnadný —
škoda, že tóna bez ducha!
Ona si sedí, zobká jahody,
do vienkov viaže kvetov slobody,
na rtoch nevinné tíšiny:
Bez ducha? Pozri pekný mier čela,
zornicou peknou tichosť vyzrela —
Ona? — ani tieň Maríny!

53

Preč! odstriem druhý. — Oj, si velebný,
oceán v svätej tíšine!

Jak sa uzerá breh ten malebný
v mohutnej tvojej hladine!

Rukami diaľku objíma mora
na brehu socha z bielo-mramora:

Socha? Nie, nadšená deva! —

Ba anjel letkom prachu sa tknúci,
oči, blesk, ústa, plameň horúci —

Oj, krajšie ona túžieva!

54

Tretí. To Vlasta v hradbách Devína?
Srdením líca jej horia,
kušu si tuho, hnevno napína,
už zraky jej strašne moria!
Jastrabie oči za chlapmi letia —
ľúbosťou? — pomstou ony sa svietia
a sypú blesky záhuby. —
To je Xantipa! — Ale Marína
strašnejšie hrôzy v hneve odpína,
lebo vo hneve — neľúbi.

55

Čo ďalej? — Biele vy houbinky,
jak sa ľúbezne ihráte
a nad záhradkou švárnej dievčinky
z očí v oči hrkútate!
Červenou nôžkou párik sa hladí,
pyštek sa druhým pyštekom sladí,
krídelká snežné žartujú:
Ona sa na ne s úsmechom díva,
zdá sa, že z úst jej hlas sa ozýva:
Chudiatka, sprosté milujú! —

56

Potom? — Ach, to je Petra svätyňa
v ohradách rimanskej slávy,
velikost' sa v tých stenách vypína,
mramorné vravia postavy!
Tam pre najväčším posvätným stolom,
okom letiaca k nebeským pólom,
kľací nadšená dievčina
a na jej čele svätosti dúha —
Ona sa modlí? — ona sa rúha,
keď kľakne zbožná Marína!

57

Čo tie obrazy, mati vernosti,
povedz, čo tie znamenajú?
Či azda mojej drahej peknosti
odbleskom akýms' byť majú?
Maliaru biedny! zmrhal si stíny,
zmrhal si práce svoje hodiny
a chybels' krásy krajiny! —
Tys' chcel ustáliť let ideálu,
vystaviť chcel si Maríny chválu,
a máš satiru Maríny! —

58

Hrdá je ona. Holomok podlý,
beda ti v krásnej blízkosti!
V zraky si ona hromy vymodlí,
v postavu hrozby prísnosti;
na tvár jej jasné svedomie vzletí,
z čela jej svätosť veľká zasvieti —
oslepneš pred ňou, potvora!
Ale vstaň pred ňu v jej vlastnej cnosti,
a z ušľachtilej tejto hrdosti
krásnejšia skvitne pokora.

59

Pristúp k nej, zlomysel'ná klebeta,
vidíš ju a nič neskúsiš,
pekná jej duša ti je zastretá,
sám seba oklamať musíš.
Každé jej slovo hádkou ti bude,
jej pravda v tvojom ťa nechá blude,
zjavenie jej ťa ubije:
Ale jak v bystrome Hrone kamienky,
tak sa tajomstvo mojej milenky
dušiam úprimným odkryje.

60

A keď zabúri nad ňou lós divý,
čo neľutuje anjela,
strach ju objíme nespravodlivý,
hneď by mu v rukách omdlela:
No tu na svoju skríkne nádej,
a na jej ústach hneď sa zasmejú
bezpečné pokoja zore:
a nad lós zlostný alebo skúpy
svedomie čisté jasno vystúpi,
jak hrdé slnce nad more.

61

Počul si tiché vtáčka vzdychanie?
Videl si kvety sperlené?
V tóňach nebeských hviezdčky ranné?
Ruží vädnúcich túženie?
Neslýchals' nikdy o srnke milej
v ostrých pazúroch orlice divej,
keď v tichých prosbách umiera?
Ona, keď osud švihne ju prísne,
útlým sa srdcom ku mne pritisne,
ticho si slzy utiera. —

62

Vskutku ja, krásna, vtedy sám neviem,
či závisť cítim, či ľútosť,
tak si mi pekná s твоjím žialením,
tak dvojná vo mne pohnutosť;
a odpusť, jestli kedy tak hreším,
že z тvojho žiaľu ešte sa teším,
čo by som teba mal tešiť:
Odpusť mi túto svojhlavosť malú,
že chcem sa radšej oproti žiaľu
než proti kráse prehrešiť.

63

A keď ťa sladké chvíle obstanú,
mladé tie zmysly jak hrajú!
V každom milého života orgánu
tisíc radostí lietajú.
Hneď jak bys' chcela k nebu sa vzpínať,
hneď jak bys' chcela svety objímať,
plnás' rozkošných zápalov!
A tu zas v novej som pochybnosti,
či sa mám tešiť z tvojich radostí,
či z tvojich očí krištáľov?

64

No, nežiadam si tvoje radosti,
bárs aj krásne, nevinné,
pre mňa nech trebárs žriedlo sladkosti
zastane, vyschne, vyhynie;
žiadam si ale jednu z radostí,
pravda, tú najprvnejšej veľkosti,
v čase nezmennom požívať:
Radosť tú, večne do tvojich očí,
keď sa z nich radosť nadzemská točí,
s sladkým nadšením sa dívať. —

65

Hron kalné vody búrno valí,
zimný víchor zhora veje,
nad ním mládenec osíralý
stáva, stáva — slzy leje:
lebo v svetoch tých širošírych,
v púšťach tých smutných, divodivých
hodín svätých, pokojných niet;
a tú, čo duša jeho vzýva,
závistná diaľka mu zakrýva,
tú nemožno blízko vidieť!

66

Túžby sa jeho unášajú
v život vyšší prudkým letom,
myšlienky jeho si lietajú
ideálnym slávnym svetom:
Ale zákon ho nevyhnutný
na žalár lósov tmavý, smutný
ohromným putom prikoval;
a tú, ktorú duch jeho vzýva,
útechu svoju v nejž si sníva,
tú mu za kopy hôr schoval!

67

Odpusť, drahá, keď smutné hlasy
vzdychne k tebe priateľ verný:
Na šťastných hodín živé krásy
tys' bohatá, on mizerný;
ty v srdca hradbách uzavrená,
milými svojimi otočená,
nebúdiš sa z mladistvých snov;
duch sveta jeho tajnou mocou
vedie búrnou žitia nocou
v divé boje ľudských duchov.

68

Podaj mi ruku, veľkocitá,
k ideálnym duši horám,
kde sláva v zlatých bleskoch svitá
slobodných srdcí priestorám!
Z výšin tých hľadme v zmätok nízky,
čo žitím, k hrobu od kolísky,
satanským ramenom vládne:
vidíte, jak blkom horí! —
Keď ten padne —
láska svety nové stvorí! —

69

A v svetoch týchto, duša moja,
veľkí sú, čo sú tu malí,
pokoj večný bez nepokoja,
sladkosť, ktorú žiaľ nekalí;
tam zlato krásu nepreváži,
tam slabosť srdce nerozdráždí,
závisti tam jedy hynú;
v svetoch tých s vrelosťou srdečnou,
sprisahanie vernosťou večnou,
milí ku milým sa vinú.

70

Hoj! jak je sladko žít s anjelom
hodín anjelských večný rad,
volať toho svojím priateľom,
čo tvorca je svetov a hrad!
Jak je velebno krásu matkou,
cnosť, pravdu volať sestrou sladkou
a pokoj bratom nazývať! —
Tu ľúbosť pozná oslávená,
pocíti sladko, čo znamená
v nebeskom objatí bývať!

71

Ale čo volám, osíralý
pod jelšami stojac Hrona?
Tam, kde vysoké Sitna skaly,
hlas môj nepočuje ona! —
Že nie? či jej, krásnej, o kráse,
jej, anjelu, v anjelskom hlase,
ľúbeznej ľúbosť nespievam? —
Keď spevy tieto by mlčali,
sitnianske skaly by volali
tak k nej a k slovenským devám:

72

Slovensko mladé, rodisko moje
aj mohyla mojich kostí!
v tebe mám pekných obrazov dvojce
a dvojce veľkých ľúbostí! —
Ako je krásna tá moja deva,
aká k nej ľúbosť vo mne horieva:
tak ty a k tebe, otčina!
Ako tys' pekná, krajina moja,
ako mladistvosť milá mi tvoja:
tak pekná, milá Marína!

73

Chcel bych vás objat', kraje rodiny!
náručie úzke, šíry cit:
Jak mi je sladko v nádrách Maríny
objatie vaše pocítiť!
Jak mi je blaho nič, nič nežiadať,
z objemu v objem naveky padať,
troch nebies slasti prijímať!
Vlast' drahú ľúbiť v peknej Maríne,
Marínu drahú v peknej otčine,
a obe v jednom objímať!

74

Ako keď na tie snehové Hole
vraných orlov kŕdeľ zlietne,
a preletujúc hore a dole,
vše sa jeden s druhým stretne
a samopašne let ich sa kríži,
jeden sa zvýši, druhý sa zníži,
a hneď zas ticho zastanú:
tak na ľaliách ňadier dievčiny
havraních vlasov šťastné rodiny
v letoch tichých sem-tam vanú. —

75

Nad Hronom mladý breh sa ti zjaví,
bielou ružou zakvitnutý,
na kvete s rannou rosou sa baví
blesk z nebies čistých svitnutý;
hneď sa korunka jasno pozláti,
hneď sa zas v biely nestín zašatí,
ohňov ni mrazov netuší:
Tu by, Marína, si uzrela,
bielosť tých ruží je z tvojho čela,
hra bleskov, hra našich duší.

76

Krajan môj, znáš ty tie dve studničky,
čo v tónach Tatry blýskajú?
Ich nebojasné, blízke vodičky
iskrením jednakým hrajú;
zastaneš pri nich, z ktorej sa napíť?
Z obidvoch! — závisť musí ťa lapíť,
vidiac plávanie žubrienky:
Tak mňa dvojaká túžba napadá
a zmysel každý okúsiť žiada
sperlené zraky milenky.

77

Ktože by kvet ten poľného maku
na tých ústach nevidel rád?
Jak by peknému nečaril zraku
pod rtom kostiek slonových rad?
Na úst tých milé, plné karmíny
mladosť si sadla mojej otčiny,
na zúbky bielosť neviny:
Zväzok tých farieb nie je náhoda,
tu mi podáva matka príroda
dve farby môjho národa.

78

Na kvetolúkach v Sitna doline
v hrách slovenských devy stoja
a ozýva sa v spevnej rodine
slávne: „Hoja, Ďund’a, hoja!“ —
Krásne klinčeky sa červenajú,
a králikov sa stá, stá belejú,
a jaro s nimi pohráva:
Tie hry, tie kvety mi vystavila,
lenže v útlejší obraz zavila
v lícach milej matka Sláva.

79

Vieš, keď zornica lieta si mladá
v nedbalkách, to v mladom stíne,
a milého si Chasona hľadá
po vysokej Javorine? —
Keď zora nočné oblieka šaty
a tónou zastrie palác svoj zlatý,
zrakom smrteľných ukrytá:
tak v pekných chvíľach jednej hodiny
deň bielych ňadier mojej Maríny
sto ráz zapadá a svitá. —

80

Na horách našich mládenec stáva,
spev jeho kvet duše jeho;
zápasy bohov on nerozpráva,
nie buk rytierstva starého;
hlas ten nezvoní bitky pradedov,
nehlási spev ten krivdy susedov,
nie bičov sveta hromoplesk:
Začrie si do prs, ľúbosť zaspieva
a poľom svoje žiale rozlieva
a nádejí budúci blesk.

81

A žiale svoje poľom rozlieva,
že je svet aj krem otčiny:
a bôle svoje poľom previeva,
že tam niet jeho dievčiny;
do vekov nových hlas jeho letí
a blesk úfania z tváre mu svieti. —
No ňadrá vernej slovenskej devy
k prsiam primkne verný šuhaj;
slávne v spievankách zazvonia hnevy:
svetom budeš, úzky môj kraj! —

82

Lúbosťou pekná vzdychala si deva,
to dušou striaslo šuhaja,
ohlas prs mladých Sitnom zaznieva
a letí do Tatier hája;
a veľký háj ten ohlasy zdvojí
a na juh a na sever vystrojí,
tam znie Uralom, tam morom:
a ďalej svetom celým vykročí
a spieva lásku s veľikým chórom,
a zas sa v jej prsia vtočí. —

83

Dobrá noc; tichý, sladký sen,
krásna moja! — Pozdrav pole
milé od strán, kde býva ten,
nad ktorým čnia snežné Hole!
Pozdrav tie víby, dom ten celý,
v ktorom si prvé lásky strely
do prs verných mi strelila;
pozdrav mi Sitno, kraj ten celý,
kde oči po prvé videli
tvár, čo mi večne je milá!

84

Tak dobrú noc! ja za horami
zostať mám, kde Hron sa točí,
a tešiť sa s nebies hviezdami,
so sestrami tvojich očí;
keď jedna z nich, čo ráno žiari,
pozdraví zore tvojej tvári,
rozpomeň sa na lásky moc:
A zas, keď mesiac vzlietne bledý,
na Hrona breh si spomeň vtedy,
spomeň si, drahá! dobrú noc! —

85

Nad rozvinutým púčkom zastala
Marína bielorúžovým,
letačka tmavočervená, malá
sadla si k ústam púčkovým:
Zore na zlatých horách zastali
a svetom diamanty rozosiali,
perlami zastreli kvety;
a s pompou touto syn húsenky,
jak lístok z lipy, k ruži milenky
zlietol na klamnú zálety.

86

Ty si obratnú ruku, predrahá,
jak strela za ním vystrela,
cifrovaného vernosti vraha
už v prstoch svojich s' videla:
Na jeho prášky krásne s' hľadela
a tvár sa tvoja pekne zardela,
ľúbilas' väzňa pekného; —
v jeho si zradné oči pozrela
a hnevom tvár sa tvoja zastrela,
ústa zhrmeli na neho:

87

Motýľu zradný! srdce ti bije
strachom pod prstna mojima;
a v ňom sa špatná nevernosť kryje,
keď sladkú ružu objíma!
Vidíš tie slzy na lícach ruži,
čo od svitania bolestne túži
po ihrách tvojich láskavých?
Ty lietaš, zlodej, od milej k milej
a v lakomosti tak bezočivej
med kradneš z ústok voňavých.

88

Čo si nezostal radšej zakliaty
v červíaka večnej podobe?
Alebo čo si, smrťou oviaty,
nezostal v hodvábnom hrobe?
Načo zlodeju krása prírody?
Načo zradcovi krídla slobody?
Podlosť má byť zemeplazom! —
Aj ľudská myseľ v tom zablúdila,
že ťa byť ona slávnym súdila
z mŕtvych povstania obrazom!

89

Tak si ty, verná, pekne horlila
nad svojím rabom krídlatým
a tvojich ruža líc sa rozvila,
ohriata plameňom svätým;
ako si krásna, keď krotkosť tichá
z ňadier milostných pokojne dýcha
na svet nevinné pokoje:
Tak si velebná, keď cit tvoj statný
vznesie sa mocne v zápal posvätný,
šľachetné vedúc rozbroje.

90

Hnev pomste podlej začasto slúži,
hnev závist' mečom ozbrojí,
hnev náruživé aj duše súži,
hnev aj s zločincom ob stojí:
Nech ale kričí svet v pokoji,
nech počuť nechce o žiadnom boji,
nech hynie v mŕtvej porobe!
Marínu znajúc, chápem rukama,
že hnev svätý je len láska sama,
ač v inej ducha podobe.

91

„Bohyňa moja, krásy kráľovná!
Anjel dobroty, neviny!
Perla ľúbosti a Lade rovná!
Môj svet, môj poklad jediný!
Ty túžba duše, ty nebo slávy!
Koruna dievčat, diamant blýskavý!
Môj život, nádej moja!
Lúb ma, potom už bárs celý zhyniem,
bárs sa aj v časných svetoch pominiem,
zbavím večného pokoja!“

92

Takto podlizač, ač v duši jeho
prázdnoť sa pustá ozýva,
a krv takého planca nízkeho
telesnosť hrubá rozrýva:
Na ústach jeho posvätné sľuby,
a v srdci jeho strely záhuby,
a v zrakoch oheň nečistý,
po vrchu krásy, vnútri hnusota,
v prsiach je zrada, v tvári dobrota,
inšie cit, hlas inšie istí.

93

Tu ona mlčí a hviezdne oči
sklonia sa v panenskom studu,
noha poslušná nabok odkročí,
vidiac líškavú obludu:
Oko to, v letku na tvár podlahy,
padne na prsteň vernosti drahý
a stud sa na hnev premení;
a strážny anjel, čo sa z nej rodí,
kedykoľvek zrak na prsteň hodí,
takto jej slová odmení:

94

Chlape, nemýľ sa! ľúbosť má zraky
bystrejšie nad zrak sokola,
ačpráve slepých ľúbosti mraky
nezmizli ešte dohola:
Teraz si sama oči zaviaže,
lebo aj tak sa zriedka ukáže
úprimný milý a milá;
no, ale ľúbosť mojej priateľky
oči má jasné a zrak tak veľký,
že sa ti na dno prebila.

95

Nač sa namáhaš? ved' tvoje slová
sú podvrštence bláznovské!
Jej krása tisíc krás je osnova,
jej cnosti — cnosti obrovské! —
Slepý ku zlatu slnce prirovná,
ale lúč slnca čistá, čarovná
len slnca zostane sláva:
Tak keď sa špatník na krásu díva,
chválami svojimi ju len pozýva
a do špatných jej nadáva. —

96

Ver', pravdu ty máš, cherub velebný,
ochranca mojej Maríny!
Lež zdá sa mi tvoj hnev nepotrebný,
nač sú večnosti hodiny?
Satan je taká nešťastná vláda,
čo sama seba klame, okráda
v zlomysli z neba vyhnanej:
Čo jej uškodí podlizač planý?
Jej cnosť nepojme ani neraní:
klam jeho pravdou je na nej!

97

A čo, vy spevy, srdcom vysokým
obrazy svoje ceníte?
Vy zrakom tiež snád' len krivookým
veľké na malé meníte! —
Nie, ľudia boží, veď krása milá
lásku jej mannou cnosti krmila,
tá i nás chodí krmievať:
Že hlas náš slabý, samy uznáme,
ale úbohé, čo robiť máme?
Nám je nemožno nespievať! —

98

V blízkosti tvojej, moja Marína,
sto citov z duše mi kypí,
k tebe sa život celý pohýna,
jak roj včiel k sladkostiam lípy:
Ústa mi primrú k rubínom твоjim,
myslím si večne, že nerozdvojím
prah duše od duše prahu;
srdce mi do brán prs твоjich bije,
lebo tam ono ľúbosťou žije,
tam hľadá otčinu drahú.

99

Svety závistné medzi nás stali,
roztrhli blahé objemy:
Čože mohutné časy získali,
rozlúčiac nebo od zemi?
Láska na zemi nebo stvorila
a nás naveky zväzkom spojila,
ktorý sa nedá rozlúčiť:
Vytrhnúť srdce môž' osud divý,
blesk očí zhasí hrob závistlivý:
ľúbosť nemožno umučiť!

100

Nad mladým čelom zahrmlia, zmiznú
tône letiacich osudov,
do mladých citov bôle zahryznú,
nádeje prejdú do bludov:
Mládenec, voľ si zo svetiel žitia,
pokiaľ ti časy moc neuchytia,
hviezdu voľného nadšenia,
z ktorej by svätý pablesk jediný
cez všetky tvojho žitia krajiny
rozlieval svetlo spasenia!

101

Nehoden srdca, rozumu, hlasu,
ni očí, uší a času,
kto v svetoch duší nenájde
krásu,
juž by zaľúbil v svätom úžasu;
a ku sláve sa iste prebije,
kto v jednej kráse pre všetky žije
a za ňu horí, o nej hovorí,
z nej si činnosti hory otvorí.
Z nej borí, tvorí, jej sa pokorí,
zlosť z jej priestoru vymorí!

102

Moja je ona! z čela svitajú
zálohy srdca vrelosti,
z líc krásnych, z hviezdnych očí volajú
pamiatky mojej ľúbosti:
Na sladké ústa primreli,
aby oboje zjavne vedeli,
čo sa srdcami ozvalo:
Dušu mi dala, ruku sľúbila,
všetko objatím verným stvrdila:
tak čože sokom ostalo? —

103

„Mária milá, vstaň, uchyt' krásne
dieťaťko, poklad náš drahý;
Jeruzalema mesto nešťastné
svoje naň vysíela vrahy!
Vstaň, milá! chvíľa čím neodbije,
srdce sa naše bezpečne skryje
v tichých dolinách Siona!“
A duša matky hrôzy pocíti,
perlu života svojho uchytí,
tajdú: dieťa, on a ona.

104

Na púšti krotká samota stojí,
cédrový chládok tam vonia,
tu je syn útly azda v pokoji,
pútnici verní sa sklonia,
jeden i druhý dieťa ustíska. —
No hrom Heroda ďaleko blýska —
rodinka, ďalej od neho! —
Vstanú, závistnej diaľke neveria,
kroky splašené rovno zameria
na brehy Nílu svätého.

105

A keď už umrel tyran psohlavý,
k otčine zas zatúžili,
šli a od srdca dieťaťko slávy
na svätozemi zložili:
a s podivením sa čudovali
nad tým, čo kryli a vychovali,
čo v staji hrialo hoviadko. —
Tak, drahá, straší aj nás lós čierny:
tys' mati útla, ja otčim verný,
svet Herod, ľúbosť dieťaťko. —

106

Vek náš je taká próza netrebná,
že nič v ňom nemáš svätého;
idea mu je snárstvo velebná,
a vo fabrikách boh jeho:
Do šiat lásky sa sotva oblieka,
krása v otroctve potrieb narieka
a vernosť každý vysmeje.
To je tón času! povieš. Mne ľúto,
lebo tón tento veku tomuto
špatne na pohreb zazneje.

107

Ku krásam slávnym ideálu,
obraz môj drahý, primrime!
Na biednych hanu lebo chválu
vyšším citom zabudnime:
Nech šťastie svoje tí si majú,
čo vo hmlách svojich nepoznajú
rozdiel medzi zemou, nebom!
Čo v krásach žijú mnohotvárných,
tí nevážia si krikov márných,
tých, čo žijú samým chlebom. —

108

„Čože ten potôčik pod tou skalou hučí,
či hádam tú svoju skalú ľúbiť učí?
Uč len, uč, potôčik, ľúbospevným hlasom:
čo sa nedá chvíľkou, to sa podá časom.
Ľúbosti, ľúbosti, mala som ťa dosti,
a teraz ťa nemám ani za dve hrsti:
Ľúbosť moja zvädla, ale ona skvitne,
keď milý zastane pri vysokom Sitne.“

109

Pamätáš, drahá, keď s' tak spievala,
kvet medzi kvetmi milými?
Vetríkov chladných ihra prestala
šušťať lístkami útlými,
a nezábudky tieto slúchali,
fialky vonné dýchať prestali,
východné zore žiarili,
a z očí na tvár, na kupku z tvári,
čo kvetom čerstvé doniesla dary,
v ligote jasnom jastrili.

110

Už sa ti rtíky boli objali,
slová zreteľné odzneli,
ešte sa hlasy kies' ozývali,
akoby diaľ spievať chceli.
Ústa milostné, už ste ustali?
Či by ste ozaj na to nedbali,
že srdce ďalej chce spievať? —
Nie, k službám srdca vždy sme hotové:
čo teraz spieva srdce, nepovie,
tajomstvá nechce previevať.

111

Tak si len nôti tá moja drahá,
a vetrík vôkol nej šustí,
a z kupky prší krištáľna vlaha,
zo stromov kvetodážď hustý;
a kvety zase vonne dýchajú
a vďaka peknej panej dávajú
za bystrú vlahu života. —
Blýskavú kupku ona odloží
v paseke hustej, v zakvitlom hloží,
a zas sa vzdiali od plota.

112

Zrakma tajným okolo hodí,
nôtiť si nemo prestane,
trávou sa bujnou skokom prebrodí,
nad kruhom milým zastane:
a biele ruže milú poznajú
a korunkami ctivo kývajú,
počuješ? každá sa núka!
Tŕň ju upichnúť každý sa bojí,
lebo v suchotách bôle ich hojí
jej dobrá, pečlivá ruka.

113

Ružičky moje, kvety čistoty,
čo sa vy ráno rosíte?
Či o zbavenie trňovej psoty
v slzách perlových prosíte?
Ja som vás prísnych, pichľavých pánov
a vetrov divých, kvetín tyranov,
na večné veky zbavila:
abych vás lásky svojej k ozdobe,
k obeti vďačnej na otca hrobe,
do vencov krásnych zavila.

114

Že ste slobodu svoju stratili?
Zo mňa si príklad vezmite:
Nač by ste v divej slobode zhnili?
Slávne otroctvo prijmite.
Že krása vaša skoro uvädne?
Šťastný, kto lásky v obeť zapadne,
prach jeho bude poctený!
To osud krásnych krásu vystaviť,
v okamžení sa jednom osláviť
a padnúť v svetov premeny. —

115

Tam si do tône lipy sadneme
na lono bujnej trávičky,
objímať jedna druhú budeme
vo vencocho lásky, ružičky!
Vernosť si večnú sľúbite sväte,
vernosť do smrti si zachováte,
zradkyňa, ktorá odpadne!
Ten smutne zhynie, kto sa rozlúči:
šťastný, kto v sladkom lásky náručí,
jak vy, milené, uvädne!

116

S tým si sa, švárna, pekne sklonila,
ruže si lonu zverila,
sama si sebe v pamäť vodila,
komus' tie vence určila:
a ružu k ruži svorne si vila,
ku každej slovo s' prehovorila,
o zväzkoch lásky si snila;
vtom si zrak bystrý nabok hodila,
sebou si trhla — skríkla — skočila —
Čo si to za div zočila? —

117

Oj, ty mátoha! hadisko škúli
v blízkosti šumnej Maríny,
hlavu si k chvostu pokojne túli,
má miesto očí rubíny;
koža sa na ňom jasne ligoce,
na hlave sa mu tuho blyskoce
požiar diamantov východu:
Kto to už teraz snadno rozsúdi,
čo ten Indián pod Sitnom blúdi?
Či osoh nosí, či škodu? —

118

Smelé má srdce moja dievčina,
ostatne oddaná Bohu,
a dvojjazyčník krotký začína
satanskú svoju úlohu:
„Dcéra krásoty! never tvárnosti,
ktorú na seba anjel milosti
pre šťastie tvoje prijíma;
on ti priateľskú donáša radu,
keď dušu tvoju spanilú, mladú
nešťastie tvoje objíma.“

119

„Budúcnosť tvoja zreteľne leží
pred duchom mojím odstretá,
cez ňadier tvojich päťoro mreží
zrak môj mohutný prelieta;
na dno sa srdca krásneho dívam,
ľúto mi, že tá, ktorej cnosť vzývam,
bič vlastnej biedy bozkáva,
a právo svoje, právo ku blahu,
otroku svojmu a svojmu vrahu
v láske zblúdilej podáva.“

120

„Mocnosti divé, katov života
vždy nenávidím a haním:
kde duše čisté napadne psota,
jej jedy mocne odstránim:
Nežiadam žiadnu zlatú náhradu,
len počuj hlas môj a moju radu,
chráň, chráň sa slepej ľúbosti! —
Strašné osudu víchrice dujú, —
v besnote svojej sa nezmilujú
nad kvetom útlým mladosti.“

121

Devu nevinnú jaksi zmútili
slová tajného zlosyna,
ťahy jej tváre tiež zasmútili
nad tým, čo satan spomína.
Vidiac jej zmätok, zvodca sa teší,
a v srdci jeho radosť peleší,
radosť satanskej zábavy.
„Len si nevernosť pripuť do duši,
oslepí láska ťa aj ohluší!“
a nahlas ďalej zas vraví:

122

„Mraky nešťastia, čierňavy bojov
nad milým твоjím vstávajú,
nad budúcnosťou jeho a tvojou
havrany veštiac kvákajú:
Jestli osud svoj k jeho pripojíš,
tak rany svoje nikdy nezhojíš,
zahynieš v búrkach boľastí!
Či ten lós tvoje zaslúžia krásy,
aby si mrela života časy
so synom tisíc nešťastí?“

123

„Odriekni sa ho! povedz len slovo,
spas ty mňa, spasím ja teba;
zhodím hneď rúcho toto hadovo,
do svojho vstúpime neba:
V slávy úslní budeš tam bývať,
všetky radosti žitia požívať
v rukách pekného milenca:
a čo bych celé mal schodiť svety,
poznášam všetkých radostí kvety
do tvojho blaženstva venca!“

124

A krása tvoja, milá, zastala
jak socha Lady nitrianskej
a dušu svoju ta si poslala
svetom výstrahy satanskej:
Ona sa zasa skoro vrátila,
strach tvoj a smútok mocne sklátila
a slovo viery preriekla;
srdce preniklo veľké nadšenie,
hlas jeho statný tak sa rozženie
k zradnému poslovi pekla:

125

Duch dobrý duši mojej sa zjavil,
ty zloboh v hada zakliaty!
Na skale viery tvoj sa zastavil
kúkol' do prs mi rozsiaty. —
Čo bys' pozbieral hrôz všetkých hromy,
čo bys' vyhrnul ohne Sodomy
na pole mojej ľúbosti:
hlas tvoj len srdce slabé naplaší,
ale, ver, nikdy on neprestraší
nezvratnosť mojej vernosti! —

126

Zavolaj všetky šelmy satanov
s pokladmi či so strelami:
mocnejší vládne svojou obranou
nad panenskými prsami! —
Ja som sa jemu večne oddala,
prísaha srdcia naše zviazala,
zrušiť ju nieto možnosti;
a nech svet vojská, delá posiela
na lós môj, ja som mocná, veselá
na známku mojej vernosti!

127

Strhnúť ti špatnú larvu obludy
a vrátiť ľudskú podobu
chcela bych, čo by v odmenu Čudi
žiadali moju porobu;
ja bych rabkyňou bola človeka,
duch tvoj v temnici diabla narieka,
čo sa otroctvom nadýma;
lež to je právo duší a času:
láska len lásku, krása len krásu
v obetiach večných objíma.

128

Akéže blesky sú tvojho blaha?
Východných perál hromady?
Hroziť Madeiry prevzácna vlaha?
Či peruánske poklady?
Hodvábnych postieľ mäkká lahoda?
Či jedál chutných hojná pohoda?
Či hnáť sa šarláty kryje? —
Láska spať na svoj pokoj chodíeva,
láska sa v krásy svoje odieva,
láska lásku je aj pije! —

129

Aké sú hromy zlostných vlád sveta?
Či jesto aké nešťastie?
Asnáď jazykov zlostných klebeta?
Asnáď kde citrón nerastie?
Že len daktorí berlou vojvodía?
Že meče v krvi živej sa brodia?
Že kto sa zrodí, umiera?
Hádam temnica, centové putá?
A či nevinnosť v oheň obutá? —
Láske je bieda chiméra! —

130

Trasie sa vina pred prísnyim súdom,
ľaká sa maznák chudoby,
bojí sa slabosť boriť s osudom,
strach nevie nazrieť za hroby,
bázeň pred vlastnou tôňou sa chveje,
veľkosť malému strachu naleje,
zúfalec nezná večné nádeje,
otrok sa ľaká ručnej poroby,
telom zimničné zvládnu choroby:
láska sa strachu vysmeje! —

131

A čím vie peklo zdarnejšie hroziť,
ako keď hroby spomína?
Môže sa satan na smrtiach voziť,
mne je nesmrtnosť rodina:
a moja vernosť a ľúbosť moja
žiada si chvíle, čo duše spoja,
keď lásku večnosť zavije. —
Čo je nesmrtnosť? Hrob všetkých hrobov,
osoby milé jednou osobou:
láska smrť žitím zabije! —

132

Milý môj! s tebou žije, umiera
vždy verná tvoja Marína,
nech ju v objatí tvojom udiera
jak chce bolesti hodina! —
Ty ale, peklom vyslaná špata,
vid' prsteň tento — či je zo zlata,
či z dreva, mne všetko jedno:
Nezábudka tá, čo na ňom svieti,
so mnou časnosti brány preletí —
uzri sa, aké si biedno!

133

A to prsteň môj, môj prsteň, milá,
spod ruže bielej s' odkryla,
vernosti vraha ním s' oslepila,
zrada sa lásky zdesila! —
Oči sa šelme besno ziskrili,
pysky sa jedom divým spenili,
ale sila v ňom vymrela;
ešte sa zvíja, ešte sa krúti —
dobrota tvoja nad ním zasmúti —
a noc ho večná požrela. —

134

Vy, géniovia jasných l'úbostí,
zrušte čas, zrušte priestory,
hodiny zmorte v mori večnosti,
zváľajte protivné hory!
Alebo hláste, bite
na zvony,
že láska nové dáva zákony,
obyčaj mŕtva že padá:
Nech chýr ten šťastný svetom zazneje,
že už šľachetných duší nádeje
nemorí osudov zrada!

135

Hron môj, Hron silný! rozkáž tým vodám
koryto rúbať cez hory,
ku tým kvetnatým, zlatým dolinám,
ktoré raj vysoký tvorí!
Potom ja sadnem v člňa kolísku,
voziť ma budeš na lúku blízku,
kde ona blúdiť chodievala;
ona ti každú vlnku pozdraví,
spýta sa každej: či je ten zdravý,
čo na tvojich brehoch spieva.

136

A vy, sitnianskych skalín ozveny!
krídla si bleskov pripnite
a každý jej vzdych mne zasvätený
ku sestrám Holiam pošlite:
Ona vás za to, keď snehy zašli,
vencami z kvetín vašich okrášli
a s každou zorou pozdraví:
a ja s radosťou k vám chcem chodievať
a v chválospevoch hlasných slávievať
vrch slávny rodinám Slávy!

137

Ha! čo to chyžou mojou letelo? —
Lampa sa dvojmo zjasnila,
ako holúbka let zašumelo,
krv sa mi k srdcu stesnila,
kýsi cit blahý v srdci mi skvitol:
Čo to? Či nocou blesk slnca svitol?
Či je to pohronská Víla? —
Nie je to ligot Fébovho syna,
nie to šum devy od Lučatína: —
spomnela na mňa si milá.

138

Spomnela? Ha, ty zrada vernosti,
nepriateľ s tvárou anjela!
Či láska láske kvety ľúbosti
len na okamih posieľa? —
Je to tá vernosť? Je to prísaha?
Vzbúri ťa, zmámi a tu ťa nahá,
nedbajúc tvoje náreky! —
Ľúbosť chce večnosť, spomienkam kláje! —
Ale čo blud môj jej cnostiam laje?
Ved' ja som pri nej naveky! —

139

Nač bys' ty, drahá, za hory tieto
v spomienkach verných chodila?
Veď tu milého tvojho ti nieto,
tým by si vernosť zhubila. —
Nad Hronom jeden mládenec býva,
kto zná, či žije, či sa len kýva,
s deťmi sa hráva a sníva:
Tam nechod', lebo to vás rozdvojí,
keď sa spomienka k nemu vystrojí,
milý tvoj pri tebe stojí.

140

Jednota duší, tá čistá, vrelá,
ona je, čo v nás sa ľúbi,
keď zákon žitia rozplaší telá,
tým zväzok verný nezhubí:
ale nešťastné vy, oči moje!
a úst vysmädlych túžiace dvoje,
vás rozlúčenie znivočí!
Srdce spanilé rado sa delí;
šťastný, kto s pekným srdcom spriatelí
aj med úst a slávu očí! —

141

Milo je večnom o jare snívať,
v myšlienkach svetmi sa nosiť,
blaho od zeme k nebu sa dvíhať,
slobodným reťaze nosiť,
sladko je túžiť, sladko spomínať,
sladko je v nádejach sa pohýnať
k skutočnej blaženstva zemi;
slávno je, keď zem s nebom sa spojí,
kde si duch s telom krásne pristrojí
nebesko-zemské objemy! —

142

Neznáte doby, v ktorých slabosti
sa v mohutnosti prerodia?
Neznáte doby, v ktorých trpkosti
cit sladký s sebou privodia?
Neznáte rany, čo uzdravujú?
Neznáte šťastných, ktorí bedujú?
Sebca, čo sa obetuje? —
Na moc ľúbosti tak si spomnite,
a divnú dvojjednotu vidíte,
kde sa duša dušu miluje.

143

Ale všetkému hodiny bijú,
žitie za žitím umiera,
kráasy sa v bezdnú minulosť kryjú,
čas, ten Skýť, svety zožiera;
čas, nenápeľník, pomníky zväľa,
čas prachu poddá paláce kráľa,
čas kvety milé otrávi,
čas hviezdy zráňa, more vysuší,
čas city stiera z blažených duší,
čas všetko zhubí aj spraví. —

144

Ty plačeš, krásna? — Čo bys' smútila?
Barbarstva časov sa neboj!
Tvoja sa krása v duši mi skryla,
víťazstvo tebe a mne boj!
Čím duša moja žije a cíti,
poklad krás tvojich mi neuchytí
Džengis hodín, vekov Batu!
A keď raz dychom ostatným zdýmam,
skelet tvoj ešte raz poobjímam
a zložím kosť suchú blatu. —

145

Svet vraví, že mám diamanty v očiach,
anjelské farby na lícach,
každý vlas v mojich vraných vrkočiach
že má krás vo stách, v tisícach,
že v spevoch mojich nebo sa javí,
že vládnem krásou čarnou, svet vraví:
Bárs je komusi to sláva,
bárs posmech z chvál sa týchto ozýva,
ňadrá dievčenské úzkosť prerýva,
duša moja v žiaľ'och pláva. —

146

V žiaľoch že krása krásy devinej
slávy má len okamženie,
že čas, ten divoch, slasti nevinnej
raj z duše mladej vyženie:
že ako hlasy večerné zvona,
ako šum tajný šumného Hrona,
spev môj v prsia hluché bije,
alebo keď aj do čujných padá,
i tam len svoje žiale rozkladá
a ich pokoj len rozryje. —

147

V žiaľoch sa topí srdce dievčiny
a bledý tieň zalieva tvár,
že partu mladú strhnú hodiny
a svadba je slobody kar;
lebo mládenských krás voľné kráže
svätá jej vernosť ľúbiť zakáže;
a starostí hrudnatý svet
zahace peknú prázdnotu duší
a búra hrubých robôt ohluší
citov dievčích pekný predmet!

148

Duch devy plače, horko narieka
nad ľúbosti svätej skazou,
že kvet jej s poľným kvietím uteká,
krahne ostrím divých mrazov;
ľúbosť devina je cit bez hlasu,
vyšvihnúť nesmie sa nad zvyk času,
vyznať musí, čo neverí;
poslušnú dušu úbohej dcéry
s chlapom cudzím, ba odporným zverí
studený prsteň materi. —

149

Bôle zaplavili ňadrá devy
a krásy jej smútok stiera,
že duše peknej sväté výlevy
v medze úzke svet zaviera:
Čo môže deva v sebe založiť?
Keď druh jej umrie, ako môže ožiť?
Ach, pre devy cnosť poľ'a niet!
Služba jej panstvo, pokora hrozba,
zbraň jej sú slzy, právo jej prosba,
a víťazstvo devy? — Obet'! —

150

Oj, drahá moja, sestra spanilá,
zotri slzy z hviezdnych očí!
Ver, ruka, ktorá krásu ranila,
ranou vlastnou sa znivočí:
Obetuj sa len! — Ved' v tom sa snuje
všetko, čo človek žitím menuje:
že moc ľudská, nástroj duší,
skrze bezprávie právo dostáva,
keď padá svetu, Bohu povstáva,
nebo stavia, keď zem ruší! —

151

Peknoty tvoje vzlietnu do svetov,
kde žriedla sú blaženstva krás,
tam ovenčí ťa z nezvädlých kvetov
rukou svätou pletený pás:
Tam tvoja krása v slávu sa zmení,
pekný duch hrudou tu obťažný
v priezračný tieň sa zahalí;
jasný šat duše zore obstanú
a duše slncia, oči, dostanú
vzývania miesto pochvaly. —

152

Ale nač spievam tomuto svetu
krás jej nebeské zjavenie?
Ved' on za pravdu drží klebetu,
skutočnosť mu je mámenie. —
Už kričí: „Ľudia! tento je v blude,
takých krás nenie, ani nebude!“
A listy tieto rozdrapí: —
Dobre máš! ved' tie moje piesenky
sú proti krásam mojej milenky
vskutku len tône a strapy!

153

Bratko! krkavec diamant ukradne,
do smetí hniezda ho skrýva:
Či on, že poklad je to, uhádne,
keď naň sa, mrchožráč, díva? —
Prázdny božskosti Boha neslávi,
a o ideách medveď mumlavý
v zápaloch svätých nevraví;
krása krásy sa len krásnym zjaví,
len láska chápe lásky výšavy,
sláva len slávnych oslávi.

154

Jedným sa ľúbosť v holúbkov páre
lebo v hrdličkách zjavila;
druhým v plamennom citov požiare
od srdca k ústam pálila;
tým striel podobu na seba vzala,
týmto sa putom zlatým zazdala,
inším sa v kvietky ukrýva:
A mne sa ľúbosť v strašných úkazoch,
v hromo-bleskových veľkých obrazoch
úžasno-slávne ozýva! —

155

Osudy moje kryjú čierňavy,
svet je studený, my vreli;
v bití jej srdca hrom sa mi javí,
v blesku jej očí blesk strely.
Vernosť jej prsiam mojim podala
magnet Franklinov, aby blýskala
len mne v srdce ohne lásky. —
Porekadlo, že diaľ je od hroma,
kto ďalej býva vraj od Paroma:
mne je tá pravda v otázky.

156

Čím diaľ ma nesie moje určenie,
tým väčšmi blesk jej ma páli,
tým mohutnejšie túžby búrenie
do ňadier mojich sa valí:
Ale keď pri nej — keď pri nej stojím,
že uhoľ spravia zo mňa, sa bojím,
jej krásot blýskavé prasky;
a keď ju ruka moja objíma,
všetky mi údy lomiac prejíma
moc električná jej lásky.

157

Ku jej vernosti moja primrela
v nekonečný jednoty ráz,
môj život ona v svojom zavrela,
ona, vidím mojich obraz!
A nech dnes padne sveta opona,
bárs bych ja mohol, bárs chcela ona,
nič, nič zväzok náš nezruší!
A keď zhučí hlas smrtného zvona,
v krajoch zazvoní Orióna
harmónia našich duší.

158

Či vidíš, drahá, tie vodné hory?
Či vidíš živlov divý boj?
Vlna sa s vlnou zúfale borí:
kde tu tichosť, kde tu pokoj?! —
Ty zostaň, moja, na brehoch milých,
v kvetinách teš sa hájov spanilých
a snívaj tiché sny života:
Už veslom klope čln nedočkavý,
mňa nech či k hrobu, či k brehom slávy
búrne moci tieto schytia!

159

Či vidíš, moja, tie divé vody?
Či vidíš ten príchodzí čln? —
Hoj, more, pekný obraz slobody,
navrch vezmi ma svojich vln! —
A strašný ohlas oceán hučí:
Mládenec devu v svojom náručí
túli ku srdcu vernému:
a ona rukou hrdlo objíma
a ústa k vreлым ústam prijíma
a vrúcne vinie sa k nemu.

160

Jak keď poľovník srnku by zduril
spod kvetného kruhu chladu,
tak rozlúčenia ohlas pobúril
mysel' hrdú, dušu mladú:
Odviaž ten člnok! spolu sadnime,
padajme spolu, aj spolu žime,
jedno to, či boj, či pokoj!
Čo je ručiacich vln týchto sila?
Vyššia moc s tebou mňa zjednotila,
s tebou, milý mládenec môj!

161

Mohutný je hlas tvojej ľúbosti,
drahá duša mojej duši!
Ale či hlasy dievčej útlosti
osudov hrom neohluší?
Tys' lásky slasti už okúsila,
ale nenávisť si neskúsila,
ktorá v divých svetoch brojí.
Tak ostaň, milá, v tichom pokoji,
na čas nás osud porozdvojí,
na večnosť nás potom spojí. —

162

Oči švárnej sa hnevom ziskrili,
ruku strhla z mužských väzov:
Či máš ty milú, zradca môj milý,
z pokolenia zemeplazov? —
Nehodná som ja za veci slávy
aj žiť, aj umierať? — Chlap ostýchavý,
v člne ty choď, ja viem plávať! —
Azda tie ruky, čo vziať ma nechcú,
keď nad mrúcou sa vody zarehcú —
pozde — budeš mi podávať! —

163

Podaj mi ruku, veľkocitá,
k vysokým tým duši horám,
kde sláva v zlatých bleskoch svitá
slobodných srdcí priestorám!
Z výšin tých hľad'me v zmätok nízky,
čo žitím k hrobu od kolísky,
žitím slabých duši vládne:
Kde srdce za krásu horí,
ľúbosť svet vlastný si stvorí,
nech potom prach v prachu schladne.

164

Vstaň, žitia môjho pekná družica,
polmŕtvych snov sa sprostíme!
Už ružoprstá kýva zornica,
šírym svetom sa pustíme!
Vstaň, moja! vid' me tvár zeme, neba;
pod seba, kolo seba, nad seba
zrakmi ľúbosti pozrime!
Vstaň drahá! smelo nad ľudské biedy,
nad zemských bôľov odporné jedy
na krídlach lásky vzlietnime!

165

Kde ma to vedieš, kde, druh môj milý?
Veď nám zem z očí zmizela!
Tam, keď cit pekné hviezdy vábili,
nad hlavu vždy som pozrela:
Teraz sa všade vôkol nás trasú,
jak sa pod Sitnom jahnence pasú
vôkol bystrého pastiera. —
Vidiš tých svetov nebeských zväzky?
Ako milostne tie zlaté vlásky
jedna na druhú prestiera!

166

Zdá sa, že jestli jedna z nich padne,
celý ich krdeľ zahynie,
zato z nich žiadna nezblúdi zradne
a jedna k druhej sa vinie:
Práve tak naše srdcia tiež žijú,
vjedno sa vinú a vjedno bijú.
Kto zráta tie milióny? —
Čo planét nový, to nová sláva! —
Tu ľudským dušiam božstvo podáva
života sväté zákony!

167

To božie slnce vprostriedku stojí,
cár veľký v svojich rodinách,
okolo neho všetko sa rojí,
krúti vo večných krajinách:
Tak v žitia nášho spolku premilá
rozmanitosť sa tiež rozložila
v obec zázračnej šírosti;
svätá cnosť v centre srdca horuje,
vôkol nej viera, láska koluje,
jak hviezdy prvej veľkosti.

168

Čo majú tieto svetov lampady
s mokrou Adrie hladinou?
Či v zrkadle tom vidia sa rady?
Či blankyt mora rodinou? —
Pozri, tam hviezdy si posadali,
akoby nebom diaľ nevládali
a novú by pili vládu:
Pozri tam, drahá, spust'me sa zhora,
tam moci neba a moci mora
v jednom vidíme pohľadu.

169

Vodný ty obor! aby ťa z Ríma
bohyňa lásky strestala!
Z jednej ťa strany Turcia objíma,
z druhej ohnivá Itala!
Vid', moja! Sultán tento neverný
milenc dvoch je krások mizerný,
obidvom poklady nosí:
Vernejšie Atlant Angliu ľúbi,
on ju, vidiac ju v dlabe záhuby,
slzou ľútosti porosí.

170

Tie pekné brehy jaro bozkáva,
jaro, útlosti zrkadlo,
tisíc životov z mŕtvych povstáva,
tisíc ich od zimy padlo.
Môj, či počuješ? Hrdlička v háji
hrkúta, hľadá v zelenom kraji
túžobne svojho milého. —
Marína tvoja teba hľadala,
keď ťa jej diaľka ukrutná vzala
z rukú do sveta šireho.

171

Načo ty, drahá, chváliš tie doby
detinstva mdlého obrazy?
Na ne ja vediem smutné žaloby,
oplakal by ich sto razy.
Čo som znal v jarnom života čase
o láske tvojej, o tvojej kráse? —
V jari sa krása len rodí:
Ten leta oheň, tá vrelosť mladá,
tá mladých duší nadšená vláda
ovocie z kvetu vyvodí. —

172

Ked' sme pod lipou našou sedeli
v ten večer, pamätáš, moja?
Ožltlé lístky šumno leteli
na hodváb tvojho závoja;
žiaľ sa rozložil po tvojej tvári,
že jeseň chladná kvetiny marí,
stromy z ich rúcha zodiera;
a lipa vtedy moc lístkov spustí
a v páde lístkov divo zašustí:
šťastný, kto v obeť umiera! —

173

Každý deň nové slnce vychodí
a z mŕtvych vstáva príroda;
bolestí duch, keď veľkosť sa rodí;
z otroctva kvitne sloboda:
Zúfal by život v večnej jednote,
premeny plodia sladkosť v živote,
umrieť chce, čo zostará,
sladký zisk nosí aj horká strata:
tak smrť životom len slávne vráta
do nesmrtnosti otvára.

174

Vy, naše Hole, na vašich horách
jak slávne sneh ten sa belie!
S ľúbosťou hľadia v raňajších zorách
na vás doliny veselé:
Kvetom vy bielym v zime kvitnete,
a hory menšie venčia sa v lete:
veľkosť má zvláštne koleje. —
Na snežné jedle obzri sa, milá!
Pod bielosť tam sa zelenosť skryla:
pod svätosť naše nádeje.

175

Jak sa deň zimný v tom svojom jasne
s obľubou tajnou uzerá: —
tak ľahko dýcha, tak leží šťastne
svetov zmrznutých medzera! —
Drobné kvapčičky sa objímajú,
snežné iskričky bleskami fŕkajú:
ľúbosť oheň je, a nie mráz? —
Kollár ju „ohňom chladným“ menuje.
Aj v ľadoch ešte sa mi zjavuje,
krásna, tvojho srdca obraz! —

176

Ach, zlomky drahé krásnej postavy!
Kde vrah ten, čo vás rozmetal?
Len skamenelé časti jej hlavy! —
Kto takú vraždu pamätal? —
Tu diamant očí — tu úst rubíny,
tu opál z čela mojej Maríny,
tu zo šiat smaragdov kusy! —
Jej srdce, jej cit nebo si vzalo,
mne strašné tieto zveky nechalo!
Či tu si, anjel môj? — Tu si!

177

Ty sa usmievaš, moja? — Pokojne
na zmätok druhu sa dívaš?
počkaj, odplatím ja ti to dvojne,
keď sa do hrôzy zasnívaš.
A v tom úsmešku tvojom zdá sa mi
zúbok satiry hýbať ústami,
myslíš si: Tento je sprostý! —
Svet celý zvolaj! Ak je nie slepý,
nuž s podivením oči vylepí
na tieto o vlas rovnosti. —

178

Na Sitne vlajú krásy Maríny. —
Pozri v tie kraje, môj milý,
ku Kečkemétu, kde pustatiny
divé si stany rozbili:
Kedy tie našej vlasti Sahary
ohreje láska, krása ožiari? —
Oj, má tu láska tiež hody!
Tichosť pokoja sa tuto skryla
pred svetom a v nej bozkáva milá
rtom vrelým syna prírody.

179

V húšťach bakonských temnoty smútia,
že v nich je mŕtvo, bez citu
a že neroší slza pohnutia
zem v tóňach vekov ukrytú.
Či vetrík s listím tam nezahráva?
Na svoju pekný vták nevoláva?
Blesk či tam k tóni netúži?
Aj tam sa trávka jaru usmieva,
aj tam sa východ v zlato odieva,
ku kvietku zora pridruží.

180

Syn Anadira na hlas ľúbosti
hory snehové prebrodí
a na ľadové brehov výsosti
silou sa orla vyhodí:
Z Ázie brehov na milú volá
na kraj druhého sveta polkola,
ohlas sa vráti láskavý;
a jakby Romeo vernú Júliu
už na rozlučné ku prsiam túlil,
tak divoch devu pozdraví.

181

No, čo mám hľadať na Himaláji,
na Kordillerách svet lásky!
Po peknom našom tatranskom kraji
nájdem ho vcelku i sčiasťky:
A nač bych k Havranici letela?
Čo bych na Kriváň vznášať sa chcela? —
Sitno je ľúbosti hora!
Len tvoje, milý, prsia otvorím,
a tu sa dušou celou zanorím
do vlastnej ľúbosti mora!

182

Tie časy tajdú. Žitia obrazy
miznú jak tône blankyta
a hned' zabúria víchrice skazy,
hned' šťastia výslnie svitá.
Za letom leto prudko sa valí,
a kto dnes ešte tvár svoju chváli,
zajtra už padá bez vlády;
hodina každá pás v čelo ryje:
ale kto láske a kráse žije,
ten večne zostane mladý.

183

Mladosť, otčina horiacej túhy!
Mladosť, vreých citov skala!
Mladosť, ty obraz nádejnej dúhy!
Mladosť, ty lásky Valhala!
Mladosť, ty prerod' života brehy
a zápalom stop mŕtvosti snehy,
čo chladných srdcí moc kryjú!
Ty duchom svojím vzkries aj tie telá,
na ktorých schladlé starobou čelá
smutné Hóry vrásky ryjú!

184

Mladosť! či tvoje milé zápaly
nie sú ohne svetlonosov?
Mladosť! či tvojich túžob kryštály
nie sú slabou rana rosou? —
Oj, nač by nebo mohutnosť dalo,
keby mladistvé len snívať malo
ľudstvo zlaté kiesi hory! —
Mladosti vädnú, mladosť je večná,
ona je v zvratoch časov bezpečná,
lebo z časov večnosť tvorí.

185

A čo je mladosť? — Dvadsaťpäť rokov?
Ružových tvárí hlad' jará?
Či údov sila? Či strmosť krokov?
Toto sa všetko zostará!
Mladosť je túžba živá po kráse,
je hlas nebeský v zemskom ohlase,
je nepokoj duší svätý,
je tá mohutnosť, čo slávu hľadá,
je kvetín lásky rajská záhrada,
je anjel v prachu zaviaty!

186

Nezverte, ľudia, tónam letiacim
zázračné tieto poklady,
údom nad hrobom pozdným kľáčiacim
útechu daj, anjel mladý!
Špatný mládenec, čo šedín mdloby
po kvetoch svojej jarnej podoby
ako mrazné hmly rozloží!
Pekný to Nestor, čo večnosť mladú
nedá si zakliať osudov ľadu,
ani zastrieť obraz boží. —

187

Na brehoch Hrona šuhaj sa brodí
po lúkach kvetných, rodinných,
sviatočné slnce slávne zachodí
do mrakov, do krajov iných;
a hlavu kloní mládenec tichý,
akoby liečne kvetín kalichy
prezeral ranám k obleve;
a zas očma sa nesie k oblakom,
akoby bôľno mladým tým zrakom
bolo hniť v zemskejšť pleve.

188

Ach, sladké sú to mladých hodiny,
v ktorých žiaľ sladko hovorí,
v ktorých hneď v nebies lietaš výšiny,
hneď v živlov zemských priestory,
a cítiš naraz i nebies slasti,
i pekných svetov vábne priepasti
a v tej voľnosti umieraš:
Nádejí tisíc k duši ti letí,
a hviezda slávy nová ti svieti,
keď na tej západ pozeráš.

189

Ach, smutné sú to mladých hodiny,
v ktorých slasť smutno hovorí,
v ktorých z pozemských svetov nížiny
srdce k večnosti zahorí,
zahorí túžbou, vylietne mocou,
ale pod hluchou podlostí nocou
vrstovník jeho zostáva:
Jak žiť pri hrobnom milenky kríži?
Jak vzniesť sa, keď ťa večnosť poníži?
Oj, svetov neslávna sláva! —

190

A vlny Hrona stíchli, zastali,
ctiac si myšlienky šuhaja,
a šumieť šumom vábnym prestali
lístky z jelšín jarých hája;
a ako pastier čujný sa schytí,
keď hlas liatovcov žltých necíti,
z voňavej kvetín posteli:
tak sa mládenec trhol, zastavil,
keď sa šum rieky v tichosti preplavil
a jelše šuŕať nechceli.

191

Hron sa zas valí k skale od skaly,
zašplechtal o breh k rozchodu,
a tri sa jelše šumno zhýbali
nad jasnú slovenskú vodu,
a zdvihli čosi, vetry zaviali,
a jelše kladú čosi na skaly —
bola to krásna mladucha.
Šuhaj ten stojí divom zajatý,
hlasom strieborným zdá sa oviaty
každý čuv zvedného ucha.

192

A šumia jelše a šumia šaty
bielučké ako ľalia,
a hrdlom jasným k ňadrám sa zlatý
vlások dievčiny rozvíja:
Ide, prichádza a poletuje,
ľahká jej nôžka kvety ľutuje
a trávku mladú nedlávi;
v ruke má veniec bieloružový,
ten vábne podá šuhajovi
a zlietne do bujnej trávy.

193

V prsiach mládenských vrie požiar citov
a blýska zrakma jasnýma,
na čele jeho deň dávny svitol,
pamiatky sladké objíma.
Blýska očima na krásy Vily,
bo v tých krásach mu city ožili,
ktoré už v mohyle tleli:
Ožili, ale na kraji hrobu
vlajú, aby sa v smrti ťažobu
hádam naveky zavreli.

194

Zo zabudnutia zahmlených svetov
drahá sa deva vrátila,
a z ďalších žitia jeho predmetov
šuhaja Víla vzbúrila:
Ach, ale Víla nádej nedá
ľúbosti, ktorej raz sudba bledá
ukrutne hrdlo zakrúti;
cíti to junák, deva to sníva,
a z úst oboch sa žiaľne ozýva
skrahlej lásky spev labutí. —

195

Kdeže si bola, nevesta moja?
Biela tvár tvoja divná mi;
kdeže ti je z líc ruža pokoja?
Čo máš s hronskými vlnami? —
Aj krásna si mi — ale tie krásy
zastiera cudzia bytnosť akási —
prázdna je tvoja mohyla —
zdá sa, že živly zemské ti slúžia,
ale zemšťana prsia sa úžia
pri tebe: kto si? „Ja? Víla!“ —

196

Blížite sa zas, obrazy dávne,
do mládenských hájov duši!
Ťažké ste mi, a predsa zábavné,
žiaľ váš žiaľ moje ruší:
Nuž, poďte, prsia cele roztvorím,
aspoň raz ešte citom zahorím,
ktorý raj mi kedys' tvoril;
onemiem, ešte raz prehovorím,
chrám ten ľúbosti ešte raz stvorím,
abych naveky ho zboril! —

197

„Zboril, zboril!“ to strakavé Hole
dva ráz za ním opakujú:
a od severu dolinou dole
hlasy v prudkých vetroch dujú;
počúva junák tieto ohlasy,
a dupkom jeho ježia sa vlasy:
tak myslíte aj vy, hory? —
Zboriť? — Neverím sprostej prírode,
cudzia je ona v ducha slobode: —
duch môj chrám ten nerozborí! —

198

Ale nebude to chrám ľúbosti,
oj, tejto niet v mojej moci!
Spadla už hviezda mojej milosti,
dala „zbohom“ mojej noci:
Ale vystavím kolibu malú
a v nej uložíť osiralú
dušu vo snov ľahkých vienky:
a pod kolibkou tiché sklepenie,
tam odpočinie moje túženie
v hrobe spiacej rozpomienky. —

199

Toto preriekol a driečna Víla
počúva v ňom city svoje;
a vábnosť devy zas obrátila
k sebe zrakov mužských dvoje:
Kdeže si bola,
 Víla-Marína?
Aká je tvojej vlasti krajina?
Aké sú tam tvoje časy?
Čo chceš s tým vencom, ktorýs' mi dala?
Kde si tie ruže doňho nabrala?
Kde sú tvoje vrané vlasy? —

200

Mládenec milý! ach, rada by ja
ešte s tebou ľudsky cítiť,
ale obledlá už raz ľalia
farbu ruží nemôž' chytiť:
Líca moje sa nezabronejú
a ústa moje už nezaznejú —
hádám nikdy — citom lásky; —
mňa osud vyrval z tvojho náručia,
a čo ma teraz od teba lúčia,
sú životov vyšších čiastky.

201

Na lúkach týchto ma vídavala
s tebou plná mesiaca tvár,
jeden som s tebou tu pijaľala
blažeností útlych pohár:
A keď ťa svety diaľne mi vzali,
tie vody hrónské na mňa volali,
k nim som čo deň chodievala,
ony mi boli zrkadlom žitia,
a ako slabých mocnosti schytia,
tak mňa ony s sebou vzali. —

202

A tieto vlasy, tie vlákna zlaté,
zmenili mi havraniu plet';
a oči vyšším plameňom vzňaté
ľudským zrakom vzali obeť;
a šaty tieto, hodváby biele,
otriasli farby svoje veselé,
čelo zastrel veniec biely;
a spevy tvoje, ozveny žiaľov,
zavrel tam pod tou smútkovou skalou
družiek mojich spev veselý.

203

Vídal si často na mojej tvári
slzu žiaľov tvojej duši,
čítal si často v ružovej žiari
líc, čo počuť chceli uši:
Nemám už slz — ach, všetky tie bôle,
v ktorých sa lásky rosilo pole,
do Hrona som vyplakala,
a tie farby z líc tvojej Maríny
v slzách sa zmyli, za ne som stíny
tieto dávnych krás dostala.

204

Kde domov môj? Od Baby-Holi
k ostrihomským vrátam Hrona.
Znáš kraj ten milý, kde v kvetnom poli
rieka táto cestu koná:
Rodina moja, rodina švárna,
od Tatier našich k hradbám Komárna
po Váhu má svoju vládu;
a kňažná, pani brehov a vody
slovenskej tejto peknej prírody,
Drahomíra z Velehradu.

205

Tam pod Ďumbierom zámok z mramoru
kryje vôd tých spenených vier,
a štvoro Sirén stráži závoru
z alabastru kresaných dvier;
a z diamantových mojich oblokov
dívam sa do tých strieborných tokov,
v ktorých zlatá ryba pláva:
Pod' so mnou, milý, len teba čaká
krás týchto mojich tisícoraká —
mne bez teba pustá sláva. —

206

Okolo zámku môjho mi zvoní
v hlasoch nebies ihry vlnôk,
v hlasoch tých všetky krásy Pohronia
letia v jeden slasť potok;
je to len šplechot a huk zemšťanom,
lebo citom sa ku nebešťanom
povzniesť nezná nízke plemä: —
Pod' so mnou, milý, lebo tie zvuky
sú pre Vílu len milostné muky,
keď hlas tvoj v nich predsa nenie!

207

V bystrých sa vlahách ráno kúpavam,
každá vlnka ma pohladí,
na breh ma nosí k zeleným trávam,
kde sa srdce rosou chladí;
a družky moje hneď sa zanoria,
hneď si po bleskoch hladiny dvoria,
útechu mi pilno stroja!
Pod' so mnou, milý — budeš blažený,
a blaženejšej nebude ženy
ako s tebou Víla tvoja!

208

Vidíš striebornú tú lúč mesiaca
v dvojnom blesku na Hrone tlieť?
Perlový člnok — ryba letiaca —
v ňom si Víla zvykla letieť;
a s hviezdami si o závod lieta,
tie svetom neba, tá nebom sveta
v ideálnom živle hnutia:
Pod' so mnou, milý! neplaz sa zemou,
pod' z týchto večných bolestí snemov
tam, kde duše nezasmútia.

209

Časom si vyjdem na breh čarovný,
do tône líp, jelšín chladu,
kde tieň jaskyne tichamilovný
objímava Živu mladú;
družice moje medzi skalami
hor'-dol' s bystrými skáču srnami,
mňa len kvet a šum hôr kojí:
Pod' so mnou, milý, pod' v moje svety,
čo nám zranili ľudské klebety,
to nám sladko svet ten zhojí.

210

Počúvaš duté hučanie Hrona?
Vieš ty, čo huk ten znamená?
To Víla túži, narieka ona
od prs tvojich odlúčená;
a ten môj ohlas brehmi zatriasa,
počujú ľudia, blednú, divia sa; —
biedni! lásky neznajú zvon:
Pod' so mnou, milý! to rvanie vody
bude hlas srdcí našich slobody,
ľúbosť celý zaspieva Hron!

211

Počúvaš tichý šepot tej rieky?
Či vieš, čo šum ten spomína?
To sú modliacej lásky náreky,
v ktorých mrie Víla-Marína;
tiché sa vzdychy tam ozývajú,
jeden za druhým preč ubiehajú
ta, kde radu držia veky:
Pod' so mnou, milý! a v šepot citov,
ktorým deň nový, deň večný svitol,
zmení sa šum tento rieky!

212

A keď sa vlnia tie hronské valy,
za vodným hrob hrobom pláva;
a čím prudkejšie vetry zaviali,
tým aj výsosť hrobov vstáva:
To vlnenie je beh ňadier Víly,
ňadier, ktoré už raz pocítili,
že ľúbosť ich svet cudzí má:
Pod' so mnou, milý! pod', duša moja,
nech prsia naše len dych pokoja
tíško vlní a nadýma. —

213

Vrelosť úst mojich hasia tie vlahy,
v ktorých prachu hrudného niet,
a oko chodí pre pokrm blahý,
v ten tam hviezdnych plameňov svet;
zemskej ťažoby Víly neznajú,
a keď aj v žiaľoch sladkých zalkajú,
nešťastie ich je neba syn:
Pod' so mnou, milý! nasýť tie hlady,
ktoré vodieva s sebou cit mladý,
pod', túžba ty mojich vidín! —

214

Ten hrmot sveta, ten vresk potreby
v podhronský svet neprebije
a v driemot ľahkých pokojnom nebi
oči moje sen ukryje;
a blbotanie tekúcej rosy
po snách ma časom blažených nosí,
jak detinský spev kolísky:
Pod' so mnou, milý, lebo bez teba
mi je i výsosť tohoto neba
len pustá noc, len hrob nízky.

215

Ked' lampa noci plným sa svetlom
ponad Pohronie rozleje,
ticho je všetko; — v poli zakvetlom
len spev svrčka trávou veje,
a v diaľke cengá zvonec spiežový
driemajúcemu znak pastierovi —
lúkmi chodí Víla biela:
Pod' so mnou, milý, v tej jasnej noci,
ked' spia prírody slabí otroci,
ja by blúdiť s tebou hcela!

216

A na halúzku sadnúť jelšiny
a dívať sa v hviezdne brody
a na ospalé hľadieť doliny
a zhovor viesť s šumom vody,
a čo by schladil vetrík večerný,
to pozavíňať v objem tvoj verný,
aby city nepovädli:
Pod' so mnou, milý! v tom kolembaní
blažiť ťa budem, v zlatom svitaní
vítať s tebou deň omladlý! —

217

Nejdeš? — nejdeš, chlapec zmámený
žitia svojho podlým svetom!
Nejdeš v náruč nešťastnej ženy,
ľúbosť nie ti je podnetom!
Mlčíš a kloníš na prsia hlavu,
akobys' vypil horkú otravu
v reči mojich sladkom toku! —
Začúchla Víla, strelila Víla
zrakom blesku naň — tvár odvrátila,
„zbohom!“ — a zmizla v potoku.

218

Zašplechli vody a z bielej peny
„Pod' so mnou, milý!“ len šumí,
a mládenec ten jak prebudený
načúva v tie hronské dумы;
a obraz ten mu k očiam prirástol,
prirástol k srdcu ťažkou boľasťou,
a bolesť mu zavrela reč;
máta ho čosi — ale je vo dne!
Prikovaný je, stojac slobodne,
ani tam byť, ani ísť preč. —

219

Mlčal on, ale v duši búchali
búry divej ťažké hromy,
a stúpал ďalej k skale od skaly,
cesty pravej nevedomý:
Tak je to, keď sa človek s anjelom
a duch nesmrtný so zemským telom
a svet jeden s druhým druží!
Načo sa božstvo v ľudskosť oblieka!
Načo len múti srdce človeka!
Načo nebo zem tú súži!

220

Ale pochybnosť z prsov šuhaja
jak ranná hmla odstupuje,
do zasväťencov jasného kraja
vyššia moc ho pohybuje:
Pukne v ňom srdce ľudského syna —
ako vriaceho, mladého vína
plný — temnica sily — sud!
a krv do bledej vyhrčí tvári
a duch mládenský v ňom sa rozjarí
a vydýchne: zmožený blud!

221

Zbohom, Siréna! zbohom, dievčina
spiacich tých milých mi vln!
Šuhaju! tebou vládne otčina,
sľub a zákon verne vyplň! —
Vo svet neznámy s neznámou Vílou,
bárs sladkohlasou, bárs lícomilou,
v hrtan pustiť sa chladných vôd? —
Je Hron môj obraz môjho národa,
ale obraz ten predsa len voda,
a duch je slovenský národ! —

222

A ľúbosť? — Ľúbosť k deve umrela,
keď umrela moja deva:
milénka hlasom človečím pela,
Sírénka tá divno spieva:
Žiaľ pozná za slasť neznámu
dať a skutočnosť za tóňu klamu?
To osud môj nekáže mi:
Víla! ty zostaň tam v svojom nebi —
mňa ešte zemské viažu potreby —
a vlasť moja je na zemi!

223

Keď oči tieto zatieni úmor
a zastane mi srdca buch,
od slovenských sa odoberiem hôr,
tak pozná tam ťa ducha duch;
zatiaľ navštívim i tieto trávy
každý deň a tie pamiatky slávy
slávnej krásy chcem spomínať;
budem aj v člne Hronom sa nosiť
a lós tvoj slzou útrpnou rosiť,
ale čln zas s brehom spínať.

224

A čo ten zákon vernosti mojej!
Odpustiť svetu jeho hriech,
že skazil blaho ľúbosti dvojkej
a krásam tým spravil posmech? —
Nie, ty si padla v žitia biede
a pomstiť sa na žitia jede
povinnosť ma moja viaže!
Lúbil som ľúbosť len samu v tebe,
a mráz v ľúbosti a ľúbosť v chlebe
karhať — to mi ľúbosť káže! —

225

Uvrznúť svetu, syn strachu plachý?
Víťazstvo mu bez boja dať?
Učila dieťa potupiť strachy,
učila ho slovenská mať!
Keď padnem i ja v galibách sveta,
nech si tam potom vo tmách zastretá
zvoní života hodina:
Keď som ťa preznať, tajomná Víla,
odpušť — nemôže tu ľudská sila
prezrieť rady Hospodina! —

226

Tak zbohom! — Zase šuhaj sa brodí
po brehoch Hrona rodinných;
sviatočné slnce slávne vychodí
spoza mrakov, z krajov iných:
Na veniec hľadá mládenec tichý,
akoby liečne kvetov kalichy
prezeral ranám k obleve;
a zas sa očma nesie k oblakom,
akoby bôľno mladým tým zrakom
bolo hniť v zemskejšti pleve! — —

227

Čertovou svadbou dažďe sa lejú,
jakby sa pretrhol oblak,
po Holiach celých hromy sa sejú
a seje ich zázračný mrak;
jedle práskajú, trieskajú duby,
a krížom-krážom svetlá záhuby
zahanbujú mesiaca tvár,
blysk za blyskom si ruky podáva,
zdá sa ti, svetom že celým pláva
vlniaci sa blkom požiar.

228

Navrchu hory skala široká,
tristocentová skalina,
okolo tejto priepasť hlboká
a hustá, tmavá jedlina:
a z tej jedliny roj sa vyvalí
na okrúhlinu ťapkavej skaly
zázračno-spanilých dievok
a letkom vlajú kol a dokola
a spevom hromová Hoľa
a ku spevu oblohy tok.

229

A vlasy ich sú letiace vlákna,
vlákna zlaté na slobode,
a ich odevy z tenkého plátna,
bieleného v hronskom brode;
z očí im strieľa duša ohnivá
a každým hnutím búrlivo kýva
rozdráždená, zúfalá slasť:
Či blaženosť to, či muky pekla?
Aká tie duše vašeň rozvliekla?
Čo je lós ich, kde je ich vlast? —

230

Ale v divom sa zhone len krútia
na hladine skalnej Víly,
ich hlasy horou tmavou sa rútia,
skadiaľ tie sa vyrútili:
Chvojky lipové v rukách lietajú,
tou belosťou šiat sa prepletajú
a zlatom tých dlhých vlasov;
a v divom skoku Víly sa krútia
a s hrmením sa oblohy mútia
hlaholy tie vílnych hlasov.

231

A tá tma hory — ten huk víchrice —
to zvonenie ťažkých hromov —
ten bledý pohľad hviezdý cárice —
ten spev dievok — ten šum stromov —
tá podnebeská Hole výšava —
tých ohňov nebies strašlivá sláva —
výskot, čo ples devíc zrodil —
tie valy postáv nocoblúdivých —
hra vlasov zlatých —
let sukien sivých —
hoj, v jednote aký to div!

232

Ale od dolín Hrona skalného
hor' tiahne devíc inší chór,
náhlia na krídlach skoku valného
a zázračný ich je pozor;
šat ich fenická farbí purpura
a vlasy zlaté roznáša búra
kol hrdla, pliec, stranou líca:
a v ich prostriedku diadém zlatý,
stozáhybové s povlakom šaty:
to Dobroslava králica.

233

Už sú na hore Čertovej svadbe.
Či satanskú svadbu slávia?
Či tí anjeli sú v dákej kľatbe,
ako ľudia o nich vravia? —
Ony sa ľúbia, hladia, vítajú,
do spoločného tanca sa dajú,
a spev jeden v nich sa dvojí:
a hromy stíchnu, vetry zamlknu,
len blesky nebies tu i tu zblknú
a spev v kole devíc stojí:

234

V ľahký skok, voľné družice,
v nás zeme bôľ večne čuší!
V let voľný, Tatier orlice,
kídeľ večne mladých duší!
Krásny je kvet, krásna zora,
krásny špl'achot bystrej vody,
krásna je zelená hora,
krásny let šumnej slobody:
a v krásach tých krásu spieva
svetu napriek voľná deva.

235

Víly Hrona, Víly Váhu!
Deň svadby a rozlúčenia!
Píme dvojkej slasti vlahu,
vzkriesenia a umučenia!
Družka s druhom podľa neba
vedie čistej svadby snemy,
ale duším blahým treba
rozlúčenia podľa zemi:
ľúbosti večnej vzkriesenie,
lásky časnej umučenie! —

236

Píme dvoje slasti vlahu
medzi zemou, medzi nebom,
víťazstvo čistému blahu
nad mizerným sveta chlebom!
My spájame, čo svet dvojí,
my vlašime, čo svet suší,
my dvojíme, čo svet spojí,
my tvoríme, čo svet ruší:
sláva na Tatrách, Urpíne,
kňažnej hronských Víl, Maríne!

237

Tak spev. Ale Víl pekná králica
netancuje a nespieva,
a tvárou sa jej z líca na líca
žiaľ kýsi tajný prelieva:
Sedí na skale v jedľovej tôni,
korunné čelo ku ňadrám kloní,
ku ňadrám búrno zvlneným;
zdá sa, že hrôzy stíchlej víchrici
do prs sa zamkli tichej devici
s citom prudko roztúženým.

238

Podľa nej sedí tá Dobroslava,
čo kňažná je devíc Váhu,
jej skvostná ruka, jej ruka pravá
objíma družicu drahú;
a z úst jej, v slávnom čo Velehrade
v lipových chládkov velebnom sade
sladili rty Mojmírove,
z úst tých vylieva potechy vlahu
na dušu družky, na dušu drahú,
v účastlivom, vernom slove:

239

Nemárni slzy, družica moja!
Nemuč srdce milé Bohu!
Nebúr tíšiny môjho pokoja,
netráp sestry bez osohu!
Na môj že osud spomeň si divý!
jak my s Mojmírom bývali živí,
nešťastní vždy a šťastliví:
Nitra sa triasla — my sme padali —
pravou sme rukou vraha rúbali,
ľavou srdcia objímali!

240

Pohronská Víla nezdvihla oči,
Vila pohronská len mlčí;
po čele jej sa chladný mrak točí
a v duši jej prudko blčí:
Len vyššia viera ňadrá jej spína,
keď na svet padlý sa rozpomína
a keď váži deň budúci. —
Čo ti je, drahá? — tak Dobroslava,
lež odpovede inšej nedáva,
len to: „Neviem“ — duch horúci.

241

Horkýže neviem. Známe hodiny,
kde neznámy žiaľ nás marí;
známe hodiny, kde zas cit iný
sladkostí sto pre nás varí;
známe hodiny, v ktorých nadšenie,
strach, túžba, nádej, tušenie
zahmlia život nášho žitia:
To ouvertúry vyšších dní v viery,
cez ktoré k veľkej nebies opery
hlasy božské nás uchytia. —

242

Obrazy samé po stenách sveta,
po srdciach ľudstva vidíme;
či to skutočnosť, či len klebeta?
Či sme hor', či to len sníme? —
Na tých obrazoch farby sa menia,
farby sú tóni ľahkých stvorenia,
tône sú deti miznutia:
No čo v obrazoch dejín sa zjaví,
lebo čo duša v obrazoch vraví,
to nezná svet zabudnutia. —

243

Na Sitne stojí — ha! sny a klamy! —
Nie — skutočnosť je to ducha. —
Na Sitne stojí mládenec známy
a známa jemu mladucha:
Na čelá blesky krásy primreli,
srdcia sa v pokoj svätý zavreli,
oči slzou lásky zvreli;
zo slz kastalské vznikly pramene,
zo srdcí kvetín rajských korene,
z čiel jasných nebies plamene.

244

Na Sitne milý a milá stojí
a ruka ruku si stíska,
na výšinách sú oba v pokoji,
dolinou pod nimi blýska:
a on prerečie: Slávno je, drahá,
dívať sa z výšin ľudského blaha
v biedne nízkości pohromy. —
A ona: Ale ešte slávnejšie
spustiť sa z výšin v stavy biednejšie
a zdusiť ľudstva Sodomy! —

245

Kroky sa pohnú z obrovskej skaly
k nížinám chalúp machnatých.
Ale ich duše voľné lietali
velebno v nadšeniach svätých;
jak na kyj verný ruka pastiera,
tak útlosť devy sa podpiera
na silné druha rameno. —
No či skutočne, či sa mi sníva?
Milý! či horou sa neozýva
i tvoje i moje meno?

246

Či to len vetry severné dujú?
Či ktosi o pomoc volá?
Či sa družice moje žartujú?
Či Víly vábia dokola? —
Nie sú to vetry búrne severa,
nikoho zbojník tu neoberá,
tri ráz to znova zaznelo;
družice moje sa neprechodia,
Víly sa v chvíľach týchto nevodia,
čos' inšie byť to muselo.

247

A z húšťa švárna mladucha kročí
s náručím láskou rozpätým,
sláva nesmrtných svieti jej z očí
a s kľúčom hrá ruka zlatým.
Pleť jej hodvábná z vábneho čela
na prsia biele vážne zletela,
pokoj na líci jej býva,
na ústach sedí jej zvest veselý,
a jej postavu driečnu šat biely
v šumiacich zhyboch pokrýva.

248

Marína strpľa. A divná deva
vždy blíž a bližšie sa blíži:
Neboj sa, drahá, čo sa odieva
v toľko krás, nám neublíži. —
Zázračná k milým samým prikročí,
oboch objatím divným otočí
a v oboch srdce zahorí,
a oba v nemom dive zastali,
jakby čarovným prútom dostali,
a Drahomíra hovorí:

249

Na svety kosec šedivý chodí
a mŕtve životy kosí,
poľom žitia sa kostlivec brodí,
darmo ho i mladosť prosí:
čas do večnosti časy preváža,
Morena krehké životy zráža,
na vrahov chodia katovia;
čo kosa kosí, to padne, zvädne,
čo tieň objíme, to večne schladne:
toto sú moji sluhovia! —

250

Ja som ich pani a služka Boha,
k blaženým anjel blažený,
ku sláve viesť je moja úloha,
komu lós tento určený.
Kľúč zlatý zlaté otvára brány;
šťastní, prešťastní, čo jak poddaní
zákonom svätým slúžili! —
Pod'te, priatelia moji, ku večnej
kráse, po ktorej v túžbe srdečnej
ľúbosti vaše túžili! —

251

A milenci sa pevno objali,
krem lásky nič necítili,
z očí im zmizli sitnianske skaly,
jakby ich veky schytili.
Žiadnych tu vrchov, žiadnej doliny,
žiadnych tu rokov, žiadnej hodiny,
len z veže padali tóny.
A i tie zvony v diaľkach odzneli —
uši ohluchli, ústa znemeli —
tá zmizla a — zmizli oni. —

252

Jaskyňa temná — skalnaté steny —
tichosť jej pani, pán pokoj;
mach mladý s dlážkou skalnou zrastený —
milý, milá! to paplón tvoj! —
Ústa sa od úst milých nelúčia —
náručie sa nepúšťa náručia —
hýbania tu žiadneho niet:
Len v tvárach blahú vidieť nádeju
a v dušiach tichých príjemne tlejú
rozpomienky na zhaslý svet. —

253

Ktože to tam spí? Mŕtvi, či živí? —
Ni posteľ, ani mohyla. —
Tu z bludu svitá úkaz pravdivý,
tú mŕtva láska ožila;
tu v snách smrteľných nesmrtnosť drieme,
títo už vedľa, čo my nevieme,
im slnce nové vychodí;
títo v objatí lásky ustali,
zemských ľúbostí zdroj vyčerpali,
ľúbosť ich znova sa rodí. —

254

Zhrčala trúba! — rty sa hýbajú; —
zhrčala! — oči prezreli; —
zhrčala! — nové údy vstávajú,
keď hlasy „Vstaňte!“ zazneli. —
Milenci vstali: vstalým sa javí
cherub vzkriesenia v zorách oslavy,
prst jasný vpravo ukáže:
Tam zlatá brána — za ňou blesk slávy —
priežračnosť svojej rajskej postavy
zrak milých na seba viaže.

255

Ústa sa pohnú; milý hovorí:
Dobrý deň, moja predrahá!
Tisíc krás nových od teba zori
a jedna druhú premáha:
Ťahy, čo vlastnú krásu ti dali,
v celosti svojej síce zostali,
ale blesk nový dostali. —
Tak poďme, drahá, v nové životy,
v životov nových nové dobroty,
do všetkých dobrôt jednoty.

256

Maj sa mi dobre, ty hora zlatá,
ty pekný vrch mojej duši,
pamiatka tvoja bude mi svätá,
tú vek žiaden mi nezruší.
Kol'ko ráz som zrak k sebe zvýšila,
všetka sa búrka žitia stíšila,
vidiac tvojej výšiny moc;
a keď som na tvoj vrchol zastala,
o veľkostiach som malá snívala:
no, Sitno moje, dobrú noc!

257

Dobrá noc, Hron môj! ty druh srdečný
mládeneckých mojich citov!
Na brehoch tvojich v prsiach mi večný
kvietok ľúbosti rozkvitol:
a v behu prudkom krištáľnej vody
čítal som často slávy zárody
a mohutných duchov koľaj.
Veštec! pri tvojom som blbotaní
sedával v tajnom, čarovnom zdaní:
ale teraz — dobre sa maj! —

258

Zbohom! ty ľud môj, ľud môj ľúbený,
vyšších letov mojich predmet!
Zbohom, pamätaj, že máš sľúbený
duchom svetov bezmierny svet:
ja duchom tebou večne prejatým
s tebou chcem túžiť k ideám svätým
a s tebou tam i tu bývať;
syn tvoj chce žiaľit' tvoje žialenie
a na síl tvojich víťazné vrenie
s vrelým sa nadšením dívať!

259

Ešte sa, drahá, na svet obzrime,
ľúbosti našej hospodu,
ešte si na zem jeho spomnime
pri okamihu rozchodu:
Na jej sme prsiach sladko snívali,
na jej sa krásy často dívali,
v nej prvé zachľupli slasti.
Je svet ten predsa smrteľným milý,
bárs duše často v ňom zabľúdili,
bárs trpkých vlast' je boľastí! —

260

Pamätáš, moja, tie tiché mraky?
Pamätáš dni tie ružové?
Pamätáš lúk tých jarné zázraky?
Pamätáš chládzky lipové?
Pamätáš tamtie nebeské doby,
v ktorých utíchli srdca žaloby
a nebo na zem zväbili?
Pamätáš na tie duše spanilé,
ktoré mám vždycky tak boli milé
a jedno s nami cítili? —

261

Počuj, môj! — či to anjeli Sláve
zastaveniečko dávajú?
Či to dôstojné organy práve
nebies Hospodinu hrajú? —
Nie je to bitých strún nariekanie,
byť sa to nezdá píšťal hučanie,
nie to strún hladných spevy:
To sú tie čisté hlasy étera,
v ktoré prst večných cností zaviera
súzvukov rajských výlevy!

262

Láska nebeská je vetrík juha,
duše sú strunky strieborné,
rám tých strún pekná večnosti dúha,
blesky strún blesky sú zorné:
Vetrík ľúbosti duše previeva
a súzvuk citov útlych zaznieva
od vekov pólu do póla,
a pokoj neba len šum ten ruší,
keď spieva osud blažených duší
tá večná harfa Eola.

263

Tie pekné tône so svetlom hrajú
na poli snežnej belosti,
jak cesty križom svet prebiehajú,
tak dúhy tieto výsosti.
Na čomže sedia? na nebi, morách,
na lícach, lúkach, na hradoch, horách?
To vlastnosť zeme mizernej! —
Nebeské farby duší obleky. —
Ale, druh môj! svet tento ďaleký
farby sa nezdá mať čiernej? —

264

Družka! tu ľúbosť svieti nevinná,
tu je nádeja zelená,
svetlá sa nebom jasnosť pohýna,
tu láska vládne červená,
tu zlatý oheň v obetiach horí,
tu i fialka kvitne pokory,
i ruža citu útleho:
ale noci tu nemáš hrobovej,
tu duše driemu v tóni ružovej,
v speve vetríka šumného. —

265

Vy, v dolách stínov ešte žijúci,
radu priateľa prijmite!
Verte v ľúbosti Eden žiadúci,
láskou sa k láske zažnite!
Jedno to, či sa v devu zaľúbiš,
či srdce svoje sláve zasľúbiš,
či vied ťa zajme obloha,
či národu svojmu zasvätiš,
či v objem šíry ľudstva zaletíš:
len zaľúb vo všetkom Boha!

266

Boh náš je láska, a láska jeho
v kráse sa svetu zjavila,
jedno, či v letku práška drobného,
či v letoch duchov sa skryla;
z večného toho čerpaj pokladu,
v ničom si dušu nezastav mladú,
až slávu ducha rozvinieš:
Len túž a horli v svätom zápalu,
či z hlbín vzlietneš a či z Uralu,
k nebu sa predsa vyšinieš!

267

Tys' mňa, anjel môj, cítiť učila
a v bránach žitia objala,
myšlienku z citov si mi rozvila,
z chlapectva mužnosť vyzvala:
Žili sme spolu pre vyššie žitie,
spolu cez zemských dní vlnobitie
v prístav tento sme pribyli;
by sme tu ambriu jednu dýchali,
jeden med z jednej čaše pítali
a dvaja jedno ľúbili.

268

Počulas', drahá, od múdrych sveta:
či v dvoch môž' jedna byť láska?
Dvojjednota im je len klebeta
a trojjednota otázka;
tys' im to skutkom už dokázala:
seba mne s' dala a mňa si vzala,
oboje láska spojila.
Múdrost' to dala ľudskej potrebe,
by tá jednota človeka v sebe
druhého ľúbiť učila.

269

Keby to krásne duší zmierenie
srdcia naše neviazalo,
spadli by putá naše milené,
to slobodu by nám vzalo:
Dvojnosť je milé ľúbosti puto,
v slobodu mení porobu túto
dvojjednoty podivný stroj. —
A keby to nie, mládenec milý!
akože by sme tento cítili
nesmrteľných duší pokoj? —

270

Ach, v ľudských prsiach cnosti sa boja
ťažkých žiadosti reťazí:
tu neskalený cit má pokoja,
tu svätosť večne víťazí,
tu bezočivé umĺkli zlosti,
tu sa na prsiach čistej ľúbosti
každá moc tajná zlomila:
Ja sa ti neviem ináče korit',
nemôžem inšie cítiť, hovoriť,
len: krásna, moja a milá! —

271

Čo voláte, vy, zemske ohlasy,
že v nebi niekto prstenky?
Alabastrových prstov okrasy,
zálohy vernej milenky? —
Oj, vy sudcovia slabí, škreľaví!
Vidno, že bleskov nadzemskej slávy
v myšlienkach vašich nestáva!
Načo anjelským prstom okrasy?
Načo tam záloh, kde po vše časy
vernosť sa vernosti dáva?!

272

Že v raji večnom nemá pol'úbkov
ľúbosť studená, nepravá?
Nezávidí vám cukry holúbkov
nadzemskej ľúbosti sláva:
Bozk je na zemi — to mu dať sluší —
časom rozkošný závdavok duší,
časom úst zvyklé potkanie:
Nebeská láska — no, či nie, drahá?
zaviera všetky studnice blaha
v jedno a večné bozkanie!

273

Šťastní ste tamdoľ, ktorí túžite
vidinou krásnou nadšení!
Nežiadam, aby v slávy úsvite
cit pekný ten bol zrušený.
Duch veľký v svojich túžbach svojhlavý
útokom ženie na brány slávy,
až kým ich šťastne otvorí:
Ale blažený, kto jak my, drahá,
keď svet bolesti už popremáha,
v pôžitkov raji si dvorí.

274

Pamätáš, krásna, tie okamženia,
ktoré nám z neba padali,
keď sme sa ešte v krajoch túženia
na zadusenie objali?
Nuž tam v premenných dolinách zemi,
kde rozlúčenie — tam sú objemy
na sladké slasti bohaté:
Láska nebeská, tá neobjíma,
lebo od srdca srdce prijíma
len jedno večné objatie. —

275

A dušu moju slávne unáša
nadšenie nebeských citov;
svety! čo mi je mrákota vaša,
keď deň v prsiach mojich skvitol? —
Večnosť mi svoju strhla oponu,
duch ku vlastnému vzlietol zákonu
orličím letom slobody:
Vyviedla ľúbosť podstatu moju
cez búre sveta až ku pokoju,
k Bohu cez modly prírody! —

276

A nebom celým prorocký zvoní
v žalmoch zbožných Cherubov hlas,
že i ostatné mraky odroní
z duchov ľudských všemožný čas.
A nebom celým cez všetky veky,
ako vln zlatých kypiace rieky,
blesk čarovnej slávy vlaje:
a vôkol dôstojného prestola
v chóroch zbožnencov blaženosť volá:
Halelujah! Boh láska je! —

277

Neplačte, perly slz nízkej zemi,
že svet ten váš lásky nemá;
tu drží za vás výhlasné snemy
láska tá, čo tam je nemá:
a v snemy tieto vždy prístup majú
tie krásne duše, čo v svete lkajú. —
Svet ten je postel' bolesti! —
Tak teda plačte, ved' sem lietajú
slzy, čo z očí lásky padajú
ku prameňom večných slastí!

278

Marína moja, ľúbosť sa naša
v chalupách zeme zrodila,
dcéra poklady matky vynáša,
ktorá jej útlosť vodila:
Ľúbosť sa naša pozdvihla k nebu
a tej jednoty blahú velebu
na nás samých sme videli:
Ach, nevďačná to ľúbosť by bola,
keby sme z toho blaženstva póla
na biedy matky hľadeli!

279

Priatelia slávy, dajte nám krídla!
v doliny zemskej zletíme
a tie smrteľných biednikov bydlá
v chrámy lásky posvätime:
Lúbosť nás naša tam naspak volá,
jej sláva táto zdá sa len škola,
zdeliť sa jej je úloha;
suchá je rosa, ktorá nevlaží,
blaženosť, ktorá druhých nevlaží,
to blaženosť je úbohá!

280

Čo sa to v prsiach našich ozýva?
Ved' večne my sme blažení!
Čo nás do krajov nízkych vyzýva?
Ved' rozdiel náš je zmožený! —
Oj, drahá! láska zjaviť sa žiada:
ja rád mám teba, ty mňa máš rada,
svet ale lós náš necíti;
tvár svetolásky, všeobecnosti
dobyme úzkej našej ľúbosti,
to prsia naše nasýti!

281

Oltáre si tam duch náš vystaví,
oltáre lásky nezvratné,
z radostí svojich obete spraví,
z túžob modlitby posvätné! —
Boh náš! až pokiaľ iskra ľúbosti
nezblčí v plameň ľudstva šírosti,
tam kľáčať v prosbách budeme.
Potom, keď v ohni tom zemskosť zhorí
a svet sa v jeden chrám Tvoj pretvorí,
Boh náš! pred trón Tvoj prídeme!

282

Objím ma, objím zas, duša moja!
Vyhňte z cesty, planéty!
Lúbosť do boja volá, do boja
v pole za sväté predmety! —
Hnevy ľúbosti a ľúbosť hnevov!
Cnosti, majte sa do sladkých spevov!
Hromov sa traste, odpory! —
Vy krásy, čo sa v časoch nemenia,
buďteže túžbam nášho nadšenia
obromohutné podpory!

283

Vitaj nám, Sitno! Tatry, vitajte!
Ty Váh prudký, ty silný Hron!
Ruky nám, duše drahé, podajte!
Svet náš, svet váš zas je jeden!
Vitaj, Ladoga, vlnenie Sávy,
vitajte, brehy Visly, Otavy,
vy Obrohory, vitajte!
I vy, rovníka pusté osady,
i vy, dvoch pólov gigantské Ťady,
vítania ohlasy dajte! —

284

Otčina moja! čože ty spievaš?
Faustov divých pekelný svet?
Či achillovské hnevy rozsievaš?
Korzikána pokonný let?
Či Don Quijotov veterné hrady?
Či Uránie a Mesiády?
Či prózu v báseň obliekaš? —
Oj, necháš ty to bardom šedivým! —
S nádejou blahou, s túžením živým
v blažených žiaľoch nariekaš!

285

Ktože by u nás písal satiry?
Kto by u nás prózu sníval?
Kto by tu spieval krvavé chýry?
Kto by modly staré vzýval? —
U nás sa ľúbi! tu šuhaj švárnu,
tu syn povďačný matku obstarnú,
tu zemko zemka bozkáva,
tu krása kráse ruky podáva,
tu sláva sláve dáva úlohu,
tu božstvo teší sa v Bohu!

286

Čo na smetiskách Tatier umiera,
to pieseň tvoja ukryje? —
S mŕtvymi mŕtvy nech sa oberá,
to ľúbi život, čo žije.
Pre podlosť ľudskú, pre nízku biedu,
pre zmije plné kliatby a jedu,
pre hnilých rabov, maml'asov,
pre podrobnosti zemskej potreby,
v horiacej duše vysokom nebi
súzvučných nenájdeš hlasov! —

287

Nechcem ja, aby vlast' moja milá
v Olymp sa kysi zmenila,
ni aby dcéra ľudská, spanilá
obraz svoj zemský stratila!
Nemožno ľúbiť svet magnetikov,
nemožno vzývať námesačníkov,
na zázrak strašno sa dívať:
Vysoké biedy túžob pozemských,
velebné chyby citov panenských
možno aj ľúbiť, aj vzývať! —

288

Marína moja, dumnej nemoty,
šumných piesní mojich predmet!
Čo bych tri večné spieval životy,
piesni mojej skončenia niet!
Ako keď vetrík v škárach Devína
v šume slabučkom deje spomína,
tak spev môj svetom previeva:
No mne nemožno bolo nespievať;
ale či mám sa krásam posmievať?
Umlkni, hlas! — Ona spieva!

289

Ona spieva! To spev svetu nemý,
hlas volajúci v Sahare;
a mne tak hasne, oj! tak hasne mi,
ako obeť na oltáre:

Ba ako víchor duchom mi letí,
prebieha všetky života svety
a všetky moje rozumy,
a v nich sa točí ako vír rieky,
šumí dokola, až — až naveky,
na dne duše mi odšumí.

290

Lebo ta letia obrazy divné
nad večnosťami podstaty,
a moci sveta bujné, záživné
sú vlastných si detí kati;
a žitia toho chladné vanutia
prežiť velebné krásy nás nútia
a raj citov nesú nazmar:
Nuž teda! — keď to poroba žiada,
nech dušou celou blesk sa rozkladá,
ako Moskvy svätej požiar! —

291

Marína moja! teda tak sme my
ako tie božie plamene,
ako tie kvety v chladnej zemi,
ako tie drahé kamene;
padajú hviezdy, aj my padneme,
vädnu tie kvety, aj my zvädneme,
a klenoty hruda kryje:
Ale tie hviezdy predsa svietili,
a pekný život tie kvety žili,
a diamant v hrude nezhnije!